

PROF.

AHMET TANER

KIŞLALI

VE

KEMALİZM

SITKI ULUÇ

Prof. Ahmet Taner KİŞLALİ

ve

KEMALİZM

ÖNSÖZ

Prof. Ahmet Taner Kışlalı'nın, çağdaş Kemalizm'in en güçlü ve tutarlı savunucularından biri olduğu kesindir. Öldürülmesinin nedeni de budur, "netekim"...

Kışlalı, Kemalizm'in ne olduğunu, ne olması gerektiğini gençlere en iyi anlatan bilim adamlarından biriydi.

"Geçmişin bekçiliği değil, geleceğin öncülüğü..."

Prof. Kışlalı'nın katledilmesinden sonra aile arşivlerinin büyük bir bölümü bana aktarıldı. Yazılar, kitaplar, müsveddeler, resimler, kasetler, görüntüler, kupürler... Binlerce...

Aslında bu kitap yazılmamalıydı. Yazılmasına gerek duyulmamalıydı. Kışlalı'nın öldürülmesinden bu yana 10 yıl geçti... Bu süreçte, Kemalizm'i (ve Kışlalı'yı) anlatan onlarca kitap çıkmalıydı.

Ama öyle olmadı...

Cinayetten tam on yıl sonra, Batı Avrupa'dan Türkiye'ye kesin dönüş yapıp 35 yıl süren bir gurbet edebiyatına son verdiğimde şaşırarak gördüm... Kışlalı unutulmuş sayılır... Kışlalı'nın unutulması belki o kadar önemli değil ama Kemalizm unutulur mu? Unutturmak isteyenler elbette bol ama, unutulur mu?

Bu kitabın birinci bölümünde, Kemalizm ideolojisini, sadece Kışlalı'nın derlenmiş ve özetlenmiş ifadeleriyle, o'na anlattırıyorum.

İkinci bölümde de, Kışlalı'nın kişiliğini ve insanlığını hatırlatmanın yararlı olabileceğini düşündüm.

Ata'mızın ve sevgili kayınpederim Prof. Ahmet Taner Kışlalı'nın ruhlarına saygıyla, özellikle laik Türkiye Cumhuriyeti'nin emanetçisi gençlerimizin bir "el kitabı" olur umuduyla sunuyorum...

Sıtkı ULUÇ

KARŞI DEVRİM

Türkiye'nin ve Türklerin "Kemalist Devrim"e çok şeyler borçlu olduğuna inananlardanız; gün geçtikçe bunu daha iyi görebilenlerdeniz. Ya "Karşı Devrim"?.

Kemalist Devrim, elli yıldır "Karşı Devrim"ini yaşıyor. O karşı-devrimci sürecin ürünleri giderek somutlaştı. Somutlaştıkça da, Türkiye'de giderek artan olumsuzlukların, toplumu bir cendere gibi sıkıya başlayan çıkmazların nedenleri daha iyi anlaşılmaya başlandı.

Bu batağın sorumlusunun "Kemalizm" olduğu savına dayalı düşünsel ve siyasal çabalar ise daha çirkinleşti.

Şimdi "tepki"nin yarattığı tepkiyi yaşıyoruz. Giderek de daha yoğun bir şekilde yaşayacağız.

Türkiye'de üçlü ideolojik bölünme giderek netleşiyor.

Bir yanda, Atatürk'e saygı ve bazen sevgi duyan ama Kemalizm'e karşı olanlar var. Atatürk'ü, daha çok, bu yurdu düşmanlardan kurtarmış bir kahraman olarak benimsiyorlar. Ama Kemalizm'in birçok ilkesine, kısmen veya tamamen karşılar. Laiklik, devletçilik, devrimcilik ve halkçılık karşısındaki tutumları çok açık. Cumhuriyetçiliğe karşı değil; ama içerdiği demokrasi anlayışı onlar için fazla geniş. Ulusçuluğa karşı değil; ama onların ulusçuluk anlayışı Kemalist ulusçuluktan çok farklı: "İrk"ın ve "din"ın öne çıktığı, ağırlık taşıdığı bir ulusçuluk. Çok zaman "yayılmacılık" eğilimi de taşıyor.

İkinci kesimdekiler, hem Atatürk'e hem de Kemalizm'e karşılar. Halifeliği ve hatta padişahlığı kaldırdığı için, kimisi Atatürk'e kızgın, kimisi de düşman. Laikliği içlerine sindirebilmeleri söz konusu bile değil. Onlar açısından önem taşıyan "ümmet" olduğu için, Kemalist ulusçuluğu kabul etmeleri de olanaksız. Demokrasiyi içeren bir cumhuriyetçilik ile devrimcilik ve halkçılık da tümüyle onların ideolojilerinin dışındadır. Sadece devletçilik ilkesi, görünüşte onlara ters düşmemektedir.

Geriye kalıyor, hem Atatürk'e hem de Kemalizm'e sahip çıkanlar. Atatürk ile Atatürk önderliğinde gelişen Türk devrimini ve ideolojisini bir bütün sayanlar, bir bütün olarak benimseyenler. Yirmi birinci yüzyılın gerektirdiği yenilemeyi Kemalizm ışığında gerçekleştirmek isteyenler.

Tarihsel bir dönemeçte, bütün siyasal akımlar, Kemalizm karşısındaki tutumlarını netleştirmek zorunluluğundalar.

KEMALİZM BİR İDEOLOJİDİR

Kemalizm ile bir hesaplaşmadan söz ediyorsunuz. Nedir “Kemalizm” Bir “ideoloji” mi? Niçin “Atatürkçülük” değil de “Kemalizm”?

Tarihsel bir hesaplaşma söz konusu: Kemalizm, 1920’li yıllarda işlevini yerine getirip bitti mi? En azından bazı ilkelerini çöp kutusuna atmak zamanı geldi mi? Yoksa, 21. Yüzyıl Türkiyesinde geçerliğini hâlâ koruyor mu?

İdeolojiler, toplumsal gereksinimleri karşılayan, o gereksinimleri duyan kesimlerce benimsenmiş, kendi içlerinde tutarlı inanç sistemleridir. Özleri aynı kalmakla birlikte, değişen koşullar karşısında yenilenebilen, yenilenmeye açık olan ideolojiler ölmezler. Katılaşan, kalıplaşan ideolojiler ise günün birinde tarih sayfalarına gömülürler.

Sağcı ideolojiler daha çok duygulara, solcu ideolojiler ise akla seslenirler. Kemalizm, akla ve insancıl değerlere dayalı çağdaş bir toplum özlemine yanıt veren, geri kalmışlıktan kurtulma istencini yansıtan bir ideolojidir.

“Kemalizm” sözcüğünü “Atatürkçülük” sözcüğüne tercih etmek daha doğru olur. Birincisi, Atatürkçülük yıpratıldığı için; ikincisi, Kemalizm uluslararası terminolojiye girdiği için...

Cumhuriyetimizin son kırk küsur yılı, “Atatürkçülük” adına Atatürk’e yapılan ihanetlerle doludur. Bir başka kesim ise Atatürkçülüğü, Atatürk’ün yaptıklarının “bekçiliği” olarak algılamıştır. Kalıplaştırmış, dondurmuştur. Oysa bu, Atatürk’ün önderliğinde gelişen ideolojinin ve devrimin özüne aykırıdır.

Kemalizm, “ilerici” bir ideolojidir. Ne geçmişin bekçiliğidir, ne de kalıplaşmış bir inanç sistemi. Değişen koşullar içinde, sürekli ve akılcı bir yenilenmeyi ve o yenilenmenin ilkelerini içerir.

DEMOKRASİ

Kemalizm’in demokrasi yaklaşımını sorgulamadan önce, demokrasinin ne olduğunu hatırlatır mısınız?

Seçimin demokrasi demek olmadığını, çağdaş diktatörlüklerin hemen tümünde seçimlere rastlandığını biliyoruz. Ama seçimin varlığının, o rejimin demokratikliğinin kanıtı olmadığı ne ölçüde gerçekse, seçimsiz bir demokrasinin düşünülemediği de o ölçüde açıktır. Seçim, halkın ülke yönetimine katılmasının ilk ve vazgeçilmez koşuludur. Demokratik seçimin ilk iki önemli koşulu ise, farklı şeyler arasında seçim yapabilme hakkı ile genel ve eşit oy hakkıdır. Sadece benzerler arasında seçim yapabilmeye olanak tanıyan bir rejim, demokratik olmadığı gibi; bazılarının oylarına daha çok, bazılarınınakilere daha az temsil hakkı tanıyan, toplumun bazı kesimlerinin çıkar ve düşüncelerinin temsiline olanak bırakmayan bir rejimin demokratikliği de tartışmalıdır.

Demokrasinin işleyebilmesi için, toplumda farklı çıkarlara ve dolayısıyla farklı görüşlere sahip bulunanların örgütlenebilmeleri ve görüşlerini barışçı yollardan rahatlıkla savunabilmeleri gerekir. Farklı çıkarlar arasında barışçı bir denge, ancak bu çerçevede kurulabilir. Toplumsal barış da, rejimin istikrarı da, bu dengenin kurulabilmesine bağlıdır. Eğer toplumdaki bazı kesimlerin örgütlenebilme ve çıkarlarını barışçı yollardan savunma olanakları kısıtlanırsa, çarpıtılmış, hakça olmayan bir durum ortaya çıkar. Sonuç toplumsal huzursuzluklar ve patlamalar olur.

Örgütlenme olanaklarının kısıtlanması, işverenleri değil işçileri, sermaye sahiplerini değil iktisaden güçsüz toplum kesimlerini etkiler. Sendikaların siyasal partileri desteklemelerini önlemek de, ancak dar gelirli toplum kesimlerinin çıkarlarını savunan partilere olumsuz etki yapar. Birkaç varlıklı kişi bir partiyi finanse edebilir ama birkaç işçi bir partinin masraflarını karşılayamaz.

Bir işveren, tek başına da olsa, belirli bir ekonomik güce ve bu güçten hareketle, önemli bir toplumsal ağırlığa sahiptir. Kendi görüş ve çıkarlarına uygun bir siyasal partiyi desteklemesi durumunda, bu desteğin tek başına bile bir anlam ifade edeceği açıktır. Oysa bir işçinin, tek başına, ne ekonomik, ne toplumsal, ne de siyasal bir ağırlığı vardır. İşçi ancak örgütlendiği ölçüde, kendi görüş ve çıkarlarını savunmada etkili olabilir.

Demokrasi, farklılıkları birlikte yaşama biçimidir. Çoğulculuk, sayıdan çok farklılıktan kaynaklanır. Bu nedenle de, çok partinin varlığı, gerçek bir demokrasi anlamına gelmeyebilir. Demokrasinin amacı, farklılıkları yok etmek değil, uzlaştırmaktır. Demokrasi, zıtların bir arada bulunması zorunluluğundan kaynaklanır. Karşıtların birbirlerini yok etmeleri değil, tamamlamaları gerekir. Bu nedenle, demokrasi uzlaşmayı zorunlu kılar. Uzlaşmasız yaşayamaz!

Demokrasi bir denge ve uzlaşma rejimidir. Denge olmadan uzlaşma zaten olmaz. Ancak birbirlerini dengeleyebilecek güçler, uzlaşmayı zorunlu kılar. Dengelerin en önemlisi ise, para gücüne karşı, sayı ve örgüt gücünün oluşmasıyla kurulabilir. Tarihsel evrim içinde, sendikaların ve kitle partilerinin ortaya çıkışı bu gereksinmeden kaynaklanmıştır. Beş işadınının karşısında parasal bir denge sağlayabilmek için belki de beş yüz bin işçi ya da kamu görevlisinin bir araya gelmesi gerekir. Böyle bir şey ise, örgütlenme olmadan gerçekleşemez. Örgütlenmeyi zorlaştırmak, toplumda sağlıklı bir dengenin oluşumunu zorlaştırmak anlamına gelir. Toplumsal patlamaları dengeler değil, dengesizlikler yaratır.

Hak ve özgürlükler, toplumda çatışma çıkmasını kolaylaştırmazlar, varolan çatışmaların yumuşayıp meşru bir düzeye aktarılmasına yardımcı olurlar. Örneğin Batı'da işçi sınıfı, kendi çıkarlarının savunulmasını kolaylaştıracak yasal olanaklara kavuştukça, şiddete dayalı yöntem ve amaçlardan uzaklaşmış, barışçı bir güç olmuştur. Oy hakkını, örgütlenme özgürlüğünü, grev ve toplu sözleşme haklarını aldıkça, demokratik rejimin güvencesini oluşturan temel güçler arasına katılmıştır. Hak ve özgürlükler, patlamaların nedeni değil, büyük patlamaları önleyecek "güvenlik kapakçıkları"dır.

Demokrasi de, iktidarlar gibi üç boyutludur: Siyasal, toplumsal ve ekonomik...

Siyasal demokrasinin ölçütü, seçme ve seçilme hakkından gerçek anlamı ile yararlananların toplum içindeki oranıdır. Bu haklara tarihten getirilen en önemli kısıtlamanın ekonomik kökenli

olduğunu biliyoruz. Ancak belirli bir düzeyde vergi verenlerin siyasal karar mekanizmalarını etkileyebilmeleri, siyasal demokrasinin oldukça ilkel bir dönemini simgeler. Daha sonraki aşamalarda kullanılan, belli bir eğitim düzeyine sahip olma koşulu da, aslında sınıfsal kökenli bir sınırlamadır. Son olarak, cinsiyet ve yaş ile ilgili kısıtlamalar yakın döneme kadar uygulanmıştır, bazı ülkelerde, azalan ölçülerde uygulanması sürmektedir.

Toplumsal sosyal demokrasinin ölçütü, toplumun çeşitli düzeylerindeki, siyasal ve ekonomik nitelikte olmayan, karar süreçlerine katılabilme ya da bunları etkileyebilme olanaklarıdır. Bu olanaklardan yararlananların toplum içindeki oranı, toplumsal demokrasinin düzeyini belirler. Eğitim kurumlarından başlayıp tüm toplumsal nitelikli kurum ve kuruluşlarda sürececek bir yönetime katılma, demokrasinin toplumsal boyutunun temelini oluşturur. Toplumdaki farklı görüş ve çıkarların serbestçe örgütlenebilmeleri, siyasal iktidarı barışçı yollardan etkileyebilmeleri ise, bu temel in doğal sonucu olması gerekir. “Dört ya da beş yılda bir oyunu ver, gerisine karışma” mantığı, demokrasiyi sadece siyasal boyuttan ibaret sayan, ilkel ve seçkin bir demokrasi anlayışının ürünüdür.

Ekonomik demokrasi, üretim ve paylaşım ile ilgili kararları alanların toplumsal kökenleri ve toplum içindeki oranları ile bağlantılı olarak değerlendirilir. Toplumsal adaletin sağlanması, sadece siyasal düzeydeki kararlarla gerçekleştirilemez. Çalışanların birlikte yönetim biçiminde ekonomik iktidarı denetleyebilmeleri ölçüsünde, ekonomik demokrasi vardır.

Ekonomik demokrasinin bir mülkiyet sorunu olmadığını hemen belirtmeliyiz. Nasıl ki büyük burjuvazinin tüm ekonomik gücü denetleyebildiği bir ülkede, devlet mülkiyetindeki üretim araçlarının da, son değerlendirmede bu sınıfı desteklemek için kullanılması kaçınılmaz ise; üretimde devlet mülkiyetinin egemen olduğu komünist modellerde de, “artı değer” in, devlet adına karar verme yetkisine sahip bir azınlığın yararı göz önünde tutularak kullanıldığı da bir gerçektir. Öyleyse önemli olan, üretim araçlarının mülkiyetine kimin sahip olduğu değil, üretim ve paylaşmaya kimin karar verdiğidir. Zaten “egemen” toplumsal katmanı belirleyen de işte bu ölçüttür.

Üretim sürecinde özel mülkiyetin egemen olması, ekonomik demokrasinin varlığı halinde, büyük burjuvazinin egemen sınıf olduğu anlamına gelmez. (İskandinav ülkeleri bu açıdan iyi bir örnek oluştururlar.) Siyasal, toplumsal ve ekonomik demokrasinin güçlülüğü oranında, “egemen sınıf” ların mülkleri ellerinden alınmadığı halde, egemenlikleri, yani kendi çıkar ve görüşlerini topluma dayatma güçleri ellerinden alınmış olacaktır.

Demokrasinin temel niteliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- 1 – Siyasal iktidarın özgür genel seçimlerle oluşması,
- 2 – Gerektiğinde siyasal iktidarın karar ve uygulamalarını da denetleyebilen bağımsız yargı,
- 3 – Farklı toplumsal çıkar ve görüşleri temsil eden siyasal partiler,
- 4 – Farklı toplum kesimlerini temsil eden ve siyasal katılımı kolaylaştıran, dernekler ve sendikalar gibi kitle örgütleri,
- 5 – Yurttaşların gelişmelerden doğru bilgi edinmelerini sağlayacak özgür kitle iletişim araçları.

Demokrasinin var olabilmesi için gerekli ekonomik koşullar incelendiğinde, özellikle şu üç nokta dikkati çekiyor:

- 1 – En azından, bireylerin yaşamsal gereksinmelerinin (yeme ve barınma gibi) karşılanabildiği bir üretim düzeyi,
- 2 – Ekonomik yaşamdaki etkililikte, belirli bir sermaye-emek (işçi-işveren) dengesi,

3 – Toplumsal sınıflar arasında çok büyük gelir farklarının bulunmaması.

Demokrasinin var olabilmesi için gerekli toplumsal koşulların başında ise şunlar geliyor:

1 – Ulusal bütünlüğün sağlanmış olması,

2 – Hiçbir toplumsal sınıfın diğerleri üzerinde kesin bir üstünlüğünün bulunmaması,

3 – Toplumsal sınıflar arasındaki geçiş akışkanlığının yüksek olması,

4 – Toplumda çoğunluğun, kitle iletişim araçlarını izleyebilecek bir eğitim düzeyinde bulunması,

5 – İnsanların eşitlik ve özgürlüğüne, hoşgörü ve uzlaşmaya dayalı bir değerler sisteminin, ulusal kültürde egemen olması.

Bu ekonomik ve toplumsal koşulların gerçekleşmesi ölçüsünde, demokratik bir rejime sahip olma olasılığı artar. Demokrasi, yaşamsal gereksinmelerini yeterince karşılayamamış ve yeterli bir eğitim düzeyine ulaşamamış toplum kesimleri için bir araçtır. Bu kesimlerin, sorunlarının çözümünü kolaylaştırdığı, beklentilerini karşılayabildiği ölçüde, demokrasiye sahip çıkmaları doğaldır. Ancak bu sınırın üzerindeki ve özellikle de aydınlar için, demokrasi sadece bir araç değil, aynı zamanda, insanca yaşamın vazgeçilmez bir koşulu olarak, amaçtır. Demokrasi, onu amaç olarak benimseyenlerin artması ölçüsünde kökleşir, güçlenir.

Demokrasilerde her kesimin, her düşüncenin temsilinde iki temel yarar vardır: Birincisi, daha sağlıklı ve dengeli bir karar alınmasına yardımcı olmak. İkincisi, kitlelerin, kendi duygu ve düşüncelerinin yüksek sesle dile getirilmesi sayesinde, rahatlamalarını sağlamak.

Oyunu demokrasinin kurallarına göre oynamak zorunda kalanlar, giderek demokratikleşirler!

Demokrasi, kendinden yararlananlar çoğaldıkça güçlenir; dışladığı insanların sayısı arttıkça zayıflar.

KEMALİZM VE DEMOKRASİ

“Mustafa Kemal zamanında demokrasi yoktu, Kemalizm’de nasıl olur” sorusunun yanıtı nedir?

Kemalist ideolojiyi ve o ideoloji doğrultusunda gelişmiş olan Türk devrimini anlayabilmek için, hangi koşullarda geliştiklerini iyi değerlendirmek durumundayız. Her bitki, her iklimde yetişmez. Demokrasinin oluşabilmesi ve yaşayabilmenin de belirli koşulları vardır: Sanayileşme, kentleşme, yoksulluktan kurtulma, belirli bir eğitim düzeyine ulaşma... Çoğulcu; tek bir gücün egemen olmasına

izin vermeyecek ölçüde güçlerin paylaşıldığı, gücün gücü dengelediği, örgütlü bir toplum... Yaygın ve etkin bir kitle iletişim ağı...

Bunlar bir anlamda demokrasinin nesnel koşullarıdır ama bu koşulların büyük ölçüde var olması, demokrasinin de kendiliğinden var olacağı anlamına gelmez. Çünkü demokrasinin bir de öznel koşulu vardır: Demokratik kültür. Hoşgörü ve uzlaşmaya dayalı olan demokratik kültür ancak demokrasinin bir yaşam biçimine dönüşmesiyle ve uzun zamanda oluşur. Hoşgörüsüzlüklerin, uzlaşmazlıkların yarattığı sıkıntılar çekilerek, bilincine varılarak, ağır ağır oluşur.

1920'lerin Anadoluşunda bu koşulların hemen hiçbirinin bulunmadığını biliyoruz.

Atatürk'e saldıranların, "Kemalizm'de demokrasi yoktur" savını iyi değerlendirebilmek için sadece 1920'lerin, 1930'ların Anadoluşunun koşullarını anımsamak yetmez. O dönemin Batı'sına, bugünkü demokratik ülkelerin o dönemdeki durumlarına da bakmak gerekir. 1930'larda, bugünkü anlamda katılımcı bir demokrasi Avrupa'nın hiçbir yerinde yok.

"Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir" diyen Atatürk için demokrasi her şeyden önce biz özgürlük meselesi idi: "İrade ve egemenlik milletin tümüne aittir ve ait olmalıdır. Bir ulusu oluşturan bireylerin o ulus içinde her çeşit özgürlüğü, yaşama özgürlüğü, çalışma özgürlüğü, düşünce ve vicdan özgürlüğü güven altında bulunmalıdır."

Atatürk, özgürlük düşüncesini topluma yaymak için büyük çaba gösterdi. Hem de bunu, özgürlük ve demokrasinin yükselme döneminde değil, bunların kötü ve zararlı olduğu düşüncesinin Avrupa'ya büyük ölçüde egemen olduğu bir dönemde yaptı. Özgürlük ve demokrasinin ne olduğunu bilmeyen bir halka, bunları öğretmek için büyük çaba sarf eden bir "diktatör" olabilir mi?

Atatürk'ün hem padişah hem halife olması için hiçbir engel yoktu. Tersine, yakın çevresinden ve hatta yurt dışındaki müslümanlardan bu yönde telkinler geliyordu. Ama o, bunları hiç düşünmeden reddediyordu. "Kişisel iktidar gibi zararlı bir örnek bırakarak ölmeyeceğim. Parlamenter bir cumhuriyet kuracağım."

Mustafa Kemal'in demokrasiyi hedeflediği, cumhuriyet ile demokrasiyi ayrı şeyler olarak düşünmediği açıktır. Bu düşüncesinden hiç sapmamış, baskı rejimlerinin hepsini eleştirmiştir. Ama bu kadarı yetmez. Kemalizm'in demokrasi karşısındaki tutumunu sadece sözlere bakarak değerlendiremeyiz. Asıl önemli olan, Kemalizm'in demokrasiye ulaşabilmek için neler yaptığıdır.

Mustafa Kemal, Samsun'a ayak bastığı andan itibaren kişisel bir yönetim kurmamaya özen gösterdi; baskı ve tehditle değil, insanları inandırarak adımlarını atmaya öncelik verdi. Demokrasinin, halk desteğinin kendisi açısından bir temel tercih olduğunu hemen her davranışında gösterdi. Devrim tehlikeye düşüp de sert önlemlere başvurmak zorunda kaldığında, bunu hiçbir zaman doğal saymadı: "Düşünce akımları, baskıyla, şiddetle, kuvvetle reddedilemez, tam tersine güçlendirilir. Buna karşı en etkili çözüm, gelen düşünce akımına, karşı bir düşünce akımı vermektir."

Atatürk, yargı bağımsızlığını da savunuyor, "Yargısı bağımsız olmayan bir devletin kendi bağımsızlığı tartışılır" diyordu. Böyle bir düşüncenin, bir "diktatör" tarafından savunulmasına olanak var mıdır?

1940 yılında kurulan Köy Enstitüleri de Kemalist devrimin ürünüdür. Orada verilen eğitim, sadece içerik olarak değil, biçim olarak da, demokratik kültürün yerleşmesine büyük katkı yapmıştır. Amaç, ümmet anlayışına sahip bir topluma ulus bilinci kazandırmak, kulu yurttaşına dönüştürmektir.

LAİKLİK

Laiklik nedir?

Laiklik sadece din ile devlet işlerinin ayrılması demek değildir. Laiklik, toplum ve devlet düzeninin akla ve bilime dayandırılmasıdır. Toplumsal yaşamın, devletin kurum ve kurallarının dine dayalı olması zorunluluğunun bulunmamasıdır.

Laiklik, bazılarının zannettiklerinin tersine, “din ve vicdan özgürlüğü”nden ibaret de değildir. Sadece din ve vicdan özgürlüğünün tanınmış olması, o toplumun düzeninin laik olduğu anlamına gelmez. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu’nda dinsel hoşgörü vardı ama laiklik yoktu. Laik toplum düzeni, bütün din ve inançtan insanların, eşit koşullarla, aynı kurallara uymak durumunda buldukları, hiç kimseye dinsel ayrıcalık ve üstünlük tanımayan bir toplum düzenidir.

Laik sözcüğü eski Yunancadan geliyor. “Laikus”, din adamı olmayanlara verilen addır. Böylece de laiklik, din adamlarının yönetmediği devlet ve toplum düzeni demek olmaktadır.

Laik bir devlet, dini yadsıyan, dine karşı olan bir devlet değildir. Din adına insanlara baskı yapılmasına izin vermeyen bir devlettir. Laik bir devlette din, kişilerin özel yaşamları ile, özel yaşamlarının düzenlenmesi ile ilgili bir konudur. Laik bir devlet, dinsel kurallara göre düzenlenme zorunluluğu bulunmayan devlettir.

Laik bir devlette , orucunu tutana, namazını kılan kimse karışamaz. Ama bir din devletinde, oruç tutmayana, namaz kılmayana, başını örtmeyene, öldürmeye kadar giden baskılar yapılabilir. Örneğin Suudi Arabistan’da, dinsel kurallara uyumu sağlamak amacıyla halka baskı yapma, gerektiğinde dövme yetkisine sahip bir din polisi bulunmaktadır. Oysa İslam dininin kendisi, din adına baskı yapılmasını yasaklamaktadır.

Laiklik nasıl doğdu?

Laiklik, tarihsel gelişim içinde, Avrupa’da doğdu. Feodal düzen yıkılmıştı. Tanrısal iradenin ürünü olduğuna inanılan toplumsal ve siyasal kurumlar sona ermişti. Hıristiyan kilisesinin yüzyıllardır yaydığı dogmaların geçersizliği, coğrafi keşiflerin de etkisiyle, yaşanarak görülmüştü. Örneğin, dünyanın bir tepsisi gibi yuvarlak ve düz olmadığı anlaşılmıştı. Peşinen, sınanmadan doğru oldukları varsayılan dogmaların yerini, bilimsel nitelikli bilgiler almaya başlamıştı.

13. yüzyılda, bir hıristiyan düşünürü olan Aziz Thomas, devletin insan aklına uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini savunuyordu. Bir yüzyıl sonra, bu kez ünlü bir müslüman bilim adamı olan İbn Haldun, laik düşüncenin gerçek bir öncüsü olarak ortaya çıktı. Devletin varoluşunu ve toplumların evrimini, tanrısal iradeye değil, toplumsal ve ekonomik nedenlere dayandırarak açıkladı. Hatta işi, insanın evrimini hayvanın en gelişmiş türüne, hayvanın evrimini de bitkinin en gelişmiş türüne bağlamaya kadar götürdü.

Yetkisini Tanrı'dan alan bir siyasal iktidar anlayışının yerine, giderek, gücünü toplumdan alan ve toluğa karşı sorumlu olan bir siyasal iktidar anlayışı geçti.

Belirli bir süreç içinde; kapalı, kendi kendine yeterli bir tarım ekonomisine dayalı feodal beyliklerin yerini, ticaretin gelişmesinin de etkisiyle, ulusal devletler almaya başlamıştı. Mal alışverişi, bölgeler ve insanlar arasında düşünce alışverişini kolaylaştırmaktaydı. Bölgesel diller Latince ile birleşerek ulusal diller doğmuş, ulusal kültürler giderek gelişmişti. İnsanlar benzer biçimde duyup, düşünüp, davranmaya başlayınca da, ırksal değil kültürel birliğe dayalı uluslar ortaya çıkmıştı.

İşte bu ortamdadır ki, Papa'ya bağlı, tek merkezden yönetilen, Latince ibadeti zorunlu kılan Katolik mezhebinin yerini; yer yer, ulusal dillerle ibadeti öngören Protestanlık aldı. Katoliklerin, bu yeni mezhebi benimseyenlere hoşgörü göstermemesi üzerine; aynı dine bağlı, aynı ulusun insanları arasında çok kanlı mezhep savaşlarına tanık olundu. Ve Protestanlığın bir kolunu oluşturan Luther hareketi, giderek din ile devlet işlerini ayıran bir tutuma yöneldi.

Şu nokta unutulmamalıdır: Katolik kilisesi güçlü iken, Hıristiyanlık, kralların yani siyasal iktidarların Papa'ya boyun eğdiği bir yönetim biçimini yaşadı. Oysa Bizans'ta, bu kez Ortodoks kilisesi siyasal iktidara bağlıydı. Protestanlıkla birlikte harekete geçen bir sürecin sonunda ortaya çıkan din-devlet ayrımı ise, Hıristiyan toplumlarda görülen üçüncü bir "model"dir.

Tarihsel evrim içinde laiklik, iki gereksinmenin ürünü olarak doğmuştur: Birincisi, değişen koşullara, kilise dogmalarından bağımsız, aklın ve bilimin ışığında çözümler arayabilmenin yolunun açık tutulmasıdır. İkinci gereksinme ise, farklı inançlara sahip toplum kesimlerinin, barış içinde, bir arada yaşayabilmesidir.

Bir zamanlar Ortadoğu'nun en gelişmiş ülkesi olan Lübnan'ın, bir iç savaş sonucu yok olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmesinde, gerçek anlamda laik bir devlet olmayışının rolü büyük olmuştur. Nasıl ki, Sudan'daki iç savaş da, Sudan'ın laiklikten uzak, dine dayalı bir devlet oluşunun sonucudur.

Laikliğin insan hakları açısından önemi nedir?

Düşünce ve inanç özgürlüğü, insan hakları içinde en önem taşıyan özgürlüklerdendir. Laikliği kabul etmeyen, dine dayalı bir devlet düzeninde, bu özgürlükler gerçek anlamda bulunamaz. Demokrasi olamaz. Çünkü düşünce özgürlüğü, düşündüğünü söylemeyi, savunmayı ve düşüncesini yaşama geçirmek için çaba göstermeyi de içerir. Demokrasilerde sorunların çözümü, farklı düşüncelerin karşı karşıya gelmesiyle, tartışa tartışa oluşturulur. Oysa dine dayalı bir devlette, "tek doğru" vardır. Hatta o "tek doğru"nun, sadece "tek yorumu" geçerlidir.

Örneğin, üçü de Hıristiyanlık dinine inandıkları halde, bir katoliğin, bir ortodoksun ve bir protestanın "doğru" kabul ettiği şeyler aynı değildir. Üçü de, Hıristiyanlığı kendilerinin doğru yorumladıklarına ve doğru uyguladıklarına inanırlar. Üçü de aynı sınırlar içinde yaşadıkları zaman, devlet hangisinin anlayışına göre yönetilecektir? Laikliğin olmadığı devlette, bu nedenden dolayı demokrasi olamaz. Devlet, inanç gruplarından birisinin anlayışına göre yönetilir.

Böyle bir yönetim biçimi, genellikle, çoğunluk inancına dayalı bir azınlık diktatörlüğüdür.

Batılı ülkeler, ancak din temeline dayalı devlet anlayışından uzaklaştıktan, laikliği kabul ettikten sonra demokratikleşebilmişlerdir. İnsan haklarına dayalı yönetim biçimleri oluşturabilmişlerdir. Bugün, genelde insan haklarını kabul etmiş, demokrasi ile yönetilen tek müslüman ülkenin Türkiye oluşu bir rastlantı değildir. Çünkü Türkiye, İslam dünyası içinde, açıktan ve kurumsal olarak "laik devlet" anlayışını benimsemiş tek ülkedir.

Laik bir devlette, yurttaşlar arasında, din ve inanç ayrımı gözetilmez. Hangi dinden, hangi mezhepten olursa olsunlar, bütün yurttaşlara aynı kurallar, aynı yasalar uygulanır. Laik bir devlette, ülkeyi yönetme yetkisi, din adamlarında ya da din adına konuşma yetkisine sahip olanlarda olamaz. Dini, inancı ne olursa olsun, her yurttaşın yönetime aday olmaya hakkı vardır.

İnsanlar arasında, ırklarına, cinsiyetlerine, dillerine ve dinlerine göre ayırım yapılmaması, insan haklarının en önemli ilkelerindedir. Oysa laikliği kabul etmemiş olan devletlerde, farklı inançtan ve bazen de farklı cinsten olanlara farklı kurallar uygulanır. Dinin gereği olarak, “eşitlik” kabul edilmez.

Laikliği kabul etmemiş olan İslam ülkelerindeki bazı uygulamalar, laiklikle insan hakları arasındaki bağlantıyı çok iyi gösterecek niteliktedir.

İslam dininin doğduğu dönemin koşullarını yansıtan dinsel kurallara göre; mirasta kadının payı erkeğinkinin yarısı kasardır. Yargı önünde, iki kadının tanıklığı, bir erkeğin tanıklığına eşittir. Erkekler dört kadınla evlenebilmekte, istedikleri anda da boşayabilmektedirler. Kadınlar, cinsel açıdan “erkeklerin tarlası” sayılmaktadır. Malların yönetiminin kadına verilemeyeceği kuralı getirilmektedir.

Laiklik öncesi Hıristiyanlıkta, kadının tanıklığının hiç kabul edilmediği dönemler vardır.

Bugün İran İslam Cumhuriyeti’nde, saçının tek bir telini gösteren kadına 74 kez kırbaç vurulabilmektedir. Dudağını boyayan kadının dudakları jiletle kesilebilmektedir. Haklarında idam cezası verilmiş olan bakire kızların, cennete gitmemeleri için, cezanın uygulanmasından önce ırzlarına geçilmesi öngörülebilmektedir. Cezalar, suçu işleyen erkek ya da kadın olmasına göre, değişebilmektedir.

Dine dayalı bir devlet olma savındaki Suudi Arabistan ve benzeri bazı ülkelerde kadının araba kullanması bile yasaktır.

İran İslam Cumhuriyeti’nin kurucusu Humeyni bir konuşmasında şöyle diyordu:

“Gençler, sinemaya gide gide alışırlar ve doğru yoldan saparlar. Müzik de belli etmeden adamı baştan çıkarır, insan beynini uyuşturur. Silin atın müziği kafanızdan! Müzik, halka karşı, gençliğe karşı işlenen bir suçtur. Müziği bütünüyle yok edin!”

Bazı İslam ülkelerinde erkek; karısı ve kızlarının yerine oy kullanabiliyor.

Din temeline dayalı bir devlet, ister istemez “tek doğru”yu temsil ettiğini öne sürer. Bu nedenle de, o tek doğruyu kendisi gibi anlayıp yorumlamayana bile hoşgörü göstermez, gösteremez.

Müslüman Türk halkı, Kuran’ı Türkçe olarak okuyup öğrenebilme olanağına ancak laik cumhuriyet döneminde sahip olabilmıştır.

Laiklik, dini devre dışı bırakmak anlamına gelmez. Din adına baskı yapmak, zor kullanmak isteyenleri devre dışı bırakmak anlamına gelir. Bu nedenle de, özgürlük ve demokrasinin ön koşulu olarak ortaya çıkar. Demokrasinin, ancak birbirlerini dengeleyen güçlerin varlığı oranında gerçekleşebileceğini biliyoruz. Din ve devlet işlerinin tek bir elde toplanması, başka bir deyişle, dinsel güç ile siyasal gücün birleşmesi, demokrasiyi zorlaştıran bir etken olarak ortaya çıkar. Batı’da, zaman içinde devletten ayrılan kilisenin, ayrı bir güç olarak siyasal iktidarı sınırlandırmaya yönelmesi, özgürlükçü bir yönetim biçiminin oluşumunu kolaylaştırmıştır. Oysa laikliği kabul etmeyen İslam ülkelerinde, demokrasiye bir türlü yaklaşılmamaktadır.

İslam laiklikle bağdaşır mı?

Hıristiyanlık ve Müslümanlık, birbirlerinden çok farklı koşullarda ortaya çıkmışlardır. Hazreti Muhammed'in çağında, Arabistan yarımadasında güçlü bir devlet örgütlenmesi yoktu. Kabile egemenliğine dayalı bir siyasal yapı söz konusuydu. Oysa Hıristiyanlık, Roma İmparatorluğu gibi çok güçlü bir devletin toprakları üzerinde doğdu. Bu nedendir ki Hıristiyanlık başlangıçta siyasal iktidar üzerinde hiçbir hak ileri sürmezken, Müslümanlık kısa sürede kendi devletini kurdu. Var olan boşluğu doldurmak durumunda kaldı.

Koşulların değişmesiyle kilise kendini güçlü hissetmeye başladı, kullanılan mantık da değişti. Hıristiyanlık adına konuşanlar, "Ruh bedene üstündür, öyleyse ruha hükmeden dinsel iktidar, beden hükmeden siyasal iktidara da egemen olmalıdır" demeye başladılar. Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra, sadece "öte dünya"nin işleri değil, bu dünyanın işleri de dinin düzenleme alanına girdi. Papalar krallara taç giydirmeye başladılar. Osmanlı padişahlarına da Şeyhülislam kılıç kuşatıyordu ama Papa'nın bir krala taç giydirmesi, Tanrı adına ona yönetme yetkisini verme anlamına gelirken, Şeyhülislamın kılıç kuşatma töreni, çoğunlukla göstermelikti. Çünkü aynı padişah, kendisine kılıç kuşatan din adamının başını da kestirebiliyordu.

Laikliğin Hıristiyanlığa özgü bir durum olduğunu ve Müslümanlıkla bağdaşmayacağını öne sürenlerin kullandıkları temel gerekçenin şu olduğunu biliyoruz: "İslam dini sadece din işlerini değil, devlet işlerini ve özel hukuk alanını da düzenlemektedir. Öyleyse Müslüman bir ülkede laiklik olamaz."

Oysa bu sav, daha çıkış noktasında, sanıldığı kadar doğru değildir. Müslümanlık, siyasal sistemle, yönetim biçimiyle ilgili ayrıntılı kurallar getirmediği gibi, özel hukuk alanını da ayrıntılı bir biçimde düzenlememiştir. Kuran'da hukuksal hüküm niteliğinde sadece elli kadar ayet vardır. Gerisi ahlak kurallarıdır. Bu kadar az hukuk kuralının Hz. Peygamber zamanında bile yetmediğini, Kuran dışı birçok yeni kural konduğunu biliyoruz. "Şeriat" denilen din hukuku, sadece evlenme, boşanma ve nafaka gibi konuları, yani aile hukukunu içeriyordu. O konuda bile Kuran, sadece ana hükümleri koyuyor, ayrıntı getirmiyordu.

Bugün İslam dinini benimsemiş olan toplumlarda çok sayıda mezhep ve çok daha fazla sayıda tarikat varlığını sürdürmektedir. Bu farklı mezhep ve tarikatlar, farklı bir İslam yorumunu ve farklı kuralları gündeme getirmektedirler. Her biri kendi doğrusuna inanmakta ve diğerlerini kabul etmemekte, onların uygulamalarının yanlış olduğuna inanmaktadır. Laikliğe karşı çıkan, İslam hukukunu uygulama savında olan toplumlarda, birbirlerinden çok farklı kural ve uygulamalara rastlanabilmektedir.

Bugün Müslümanlığın ilkelerine ve kurallarına göre yönetildiğini öne süren dört ülke var: İran, Suudi Arabistan, Pakistan ve Sudan. Ama bunların hiçbirisinde şeriat tam olarak uygulanmıyor, uygulanamıyor.

Şeriatı, yani İslam hukukunu uygulama savındaki Suudi Arabistan'da, ölen kralın yerine kimin geçeceği şeriata göre belirlenmiyor. Yeni kralın kim olacağına, prensler karar veriyor. Suudi bankası, uluslararası alanda tamamen Batılı kurallara göre işliyor. İran'da karısından boşanmak isteyen erkeğin, mahkeme kararı alması gerekiyor. Yargıçlar, şeriat hükümlerini kendi kafalarına göre uygulayamıyorlar, ancak yasama organınca kabul edilmiş yasalara göre karar verebiliyorlar.

Bu dört ülkenin dördünde de, şeriat dışı bir yönetim biçimi geçerli. Şeriat, ne ekonomide, ne siyasette uygulanıyor. Sadece o toplumların örf ve adetlerini etkiliyor. Alkol yasağı ve çarşaf zorunluluğu gibi, bazı göstermelik uygulamaların ötesine pek geçemiyor. Üstelik, gizli alkol kullanımı ve ülke sınırları dışında açılıp saçılmak gibi bir ikiyüzlülüğü de önleyemiyor.

Acaba laikliği kabul etmemiş bir İslam ũlkesinde demokrasi olabilir mi?

Köktendinciler bu soruya olumsuz yanıt veriyorlar. Cezayir İslami Selamet Cephesi'nin bir yetkilisi, "Demokrasi dinsizliktir" diyebiliyor. Bir din devletinde, değişmez "tek doğru"lar söz konusudur. Böyle bir çerçevede, düşünce özgürlüğüne ve demokrasiye yer olmaması doğaldır. Hatta aynı dinin içindeki farklı yorumlara bile genellikle hoşgörü gösterilmez. Öyleyse laiklik, demokrasinin ve farklı inançta olanların barış içinde bir arada yaşayabilmelerinin, uzlaşabilmelerinin ön koşuludur.

İslam ile laiklik ve demokrasinin bağdaşmayacağı savının yanlışlığını Kemalist Türkiye kanıtladı.

Kemalizm'in "laiklik" ilkesinde taviz vermez ve katı tavrı nasıl değerlendirebilir?

Mustafa Kemal, farklı ideolojik görüşlere karşı son derece hoşgörölü idi ama ödün vermediği tek bir konu vardı: Laiklik !

Laiklik, en genel tanımı ile, din ile devlet işlerinin ayrılmasıdır. Toplum ve devlet yaşamının akla ve bilime dayandırılmasıdır. Toplumun din adına, yüzlerce yıl önce konmuş, o günlerin sorunlarına çözüm getiren kurallara göre yönetilme zorunluluğunun kaldırılmasıdır. Aklın, iman karşısında özgürleştirilmesidir. Laik toplum düzeni, bütün din ve inançtan insanların, eşit koşullarla aynı kurallara uymak durumunda buldukları, hiç kimseye dinsel ayrıcalık ve üstünlük tanımayan bir toplum düzenidir.

Laiklik, dinin kendisinin değil, din adına baskı ve zorbalığın devre dışı bırakılmasıdır.

Atatürk'ün, Kemalizm'in altı ilkesi içinde niçin en çok laiklik konusunda duyarlı olduğunu anlamak zor değerildir. Laiklik, devletçilik dışındaki diğer ilkelerin hepsinin ön koşuludur:

Demokrasinin ön koşuludur; çünkü laiklik olmadan gerçek bir düşünce özgürlüğü de olamaz, gerçek bir özgür seçim de.

Milliyetçiliğin ön koşuludur; çünkü laiklik olmayan yerde önem taşıyan öğe ulus değeril, inananların oluşturduğu ümmettir.

Devrimciliğin ön koşuludur; çünkü laikliği kabul etmemiş bir toplumda, bilimin ve çağın gerisinde kalmış kurumları değerştirmenin tartışması bile yapılamaz.

Halkçılığın ön koşuludur; çünkü bir din devletinde halkın istekleri değeril, dinsel seçkinlerin düşünceleri önemlidir.

Laiklik karşıtı yöntemler, genellikle, çoğunluk dinine dayalı bir azınlık diktasıdır !

"Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" ve "Yaşamda en gerçek yol gösterici, bilimdir" özdeyişleri de, Atatürk'ün laiklik anlayışının uzantılarıdır.

Atatürk'ün dine bakış ve yaklaşımı da hep tartışılan, saldırılara temel oluşturulmak istenen konulardan...

Oysa Atatürk'ün dinle ilgili görüşleri açıktır:

“Din, lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur. Yalnız şurası var ki, din Allah ile kul arasındaki bağılıktır. Softa sınıfın din simsarlığına izin verilmemelidir. Dinden maddi menfaat temin edenler iğrenç kimselerdir. İşte biz bu vaziyete karşıyız, buna izin vermiyoruz. Din ticareti yapan insanlar masum halkımızı aldatmışlardır, asıl mücadele ettiğimiz ve mücadele edilmesi gereken kimselerdir. Hangi, şey ki akla, mantığa, halkın menfaatine uygundur; biliniz ki, o bizim dinimize de uygundur. Eğer bizim dinimiz aklın, mantığın uyduğu bir din olmasaydı, mükemmel olmazdı, son din olmazdı.”

“Temeli çok sağlam bir dinimiz var. Malzemesi iyi fakat bina yüzyıllardır ihmal edilmiştir. Harçlar döküldükçe yeni harç yapıp binayı takviye lüzumu hissedilmemiştir. Aksine, birçok yabancı unsur ve yorumlar, boş inançlar binayı daha fazla hırpalamıştır.”

Laiklik savunucuları eskiden, İslam'ı pek bilmiyorlardı. Kulaktan dolma bilgilerle köktendincilerin karşısına çıkıyorlardı. Çareyi dinsel konuları tartışmaktan kaçınmakta buluyorlar, ya da büyük açıklar veriyorlardı. Kimisi “dine saygısız” ve “inançsız” konumuna düşüyordu; kimisi de, “İslamla laiklik bağdaşmaz” oyununu kabullenmek zorunda kalıyordu.

Şimdi durum değişiyor.

Bir yandan, laikliğe inanmış ve İslam'ı iyi bilen kişiler seslerini yükseltmeye başlıyorlar. Öte yandan da, araştıran, doğru kaynaklardan doğru bilgileri alan kişiler, eziklikten kurtuluyorlar.

ULUŞÇULUK

Ulusçuluk ilkesi neden gerekti? Bir ulus olmak neden bu kadar önemliydi?

Ulusçuluk, aynı topraklar üzerinde benzer koşulları paylaşan insanların, dışa karşı korunma ve dayanışma gereksinmelerini karşılayan bir ideolojidir ve giderek, “egemenlik ulusundur” ilkesini gündeme getirmiştir.

Kemalizm'in ulusçuluk ilkesi, bağımsızlık ve çağdaşlaşmak gereksinmelerini karşılar. Kemalist ulusçuluk anlayışının dışa yönelik hedefi, “çağdaş uluslar topluluğunun eşit haklara sahip bir üyesi olmak”tı. Atatürk'e göre Türk yurttaşı önce kendi ulusunun varlığı ve mutluluğu için çalışmalı, aynı zamanda, başka ulusların barış içinde gelişmesinden yana olmalıydı. “Yurtta barış, dünyada barış” sözü Kemalist ulusçuluğun özünü iyi yansıtıyordu.

Atatürk, insancıl ve evrensel bir ulusçuluk anlayışına sahipti. İnsanlığa şöyle bir gelecek vaat ediyordu: “Sömürgecilik ve yayılcılık yeryüzünden yok olacak ve yerlerine, uluslar arasında hiçbir renk, din, soy farkı gözetmeyen yeni bir uyum ve işbirliği çağı egemen olacaktır.”

Atatürk'ün ulusçuluk ve ulusalcılık anlayışını en özlü biçimde değerlendiren bir anlatım, UNESCO'nun 1981'i Atatürk Yılı ilan eden, 156 ülkenin oybirliği ile aldığı kararında var. O kararda Atatürk şöyle tanımlanıyor: “Uluslararası anlayış ve barış yolunda çaba harcamış üstün bir kişi, olağanüstü bir devrimci, sömürgecilik ve emperyalizme karşı savaştan ilk lider, insan haklarına saygılı, dünya barışının öncüsü, insanlar arasında hiçbir renk, din, ırk ayırımı gözetmeyen eşsiz bir devlet adamı...”

Bölge ve dünya barışına yaptığı katkılardan dolayı Atatürk'ün düşmanlarca bile övülmesi, O'nun ulusçuluk anlayışının evrenselliğini gösteren çok ilginç bir kanıttır.

Kemalist ulusçuluğun içe yönelik hedefi ise çağdaş bir ulus yaratmaktır. Renk, din ve ırk ayırımı gözetmeyen o anlayışta bir ulusu var eden temel öğeler olarak ortak geçmiş, ortak dil (ana dil değil) ve ortak kültür sayılıyordu.

Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türklerin sayısı, o tarihteki Anadolu nüfusunun sadece yüzde 10 kadardı. Sultan Orhan'dan sonra, Osmanlı padişahlarının çoğu yabancı kadınlarla evlenmişlerdi, tahta geçenlerin çoğunun anneleri Türk değildi. Anadolu insanı bin yıl boyunca öylesine karışmıştı ki, kimin “safkan” hangi kökenden olduğunu belirlemek olanağı kalmamıştı ve zaten böyle bir belirlemenin hiçbir anlamı yoktu.

Atatürk, Anadolu'nun geçmiş bütün kültürlerine, Türk ulusunun ortak mirası olarak sahip çıkarken, aynı zamanda, Anadolu'da yaşayan herkesin, bu ulusun asıl üyesi olduğunu da vurguluyordu. Karmaşık bir etnik yapıdan kendine güvenen çağdaş bir ulus yaratmak için çaba gösterirken, “Ne mutlu Türk olana” dememiş, “Ne mutlu Türk'üm diyene” demiştir. Onun için Türk, Anadolu toprakları üzerinde yaşayan; kederde, kıvançta dayanışma içinde olan insanların ortak adıdır. “Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.”

Peki bir ulus olmak niçin bu kadar önemliydi? Çünkü çağdaş toplum olabilmenin ilk koşulu, uluslaşma aşamasını geride bırakmaktır. Üstelik ulus olma, aynı zamanda demokrasiye geçebilmenin de bir ön koşulu idi. Aşiret, boy, kabile aşamasını geride bırakmadan çağdaşlaşabilmek, demokratik bir toplum oluşturmak imkansızdı.

Ulusçuluğun içerdiği ulus egemenliği düşüncesi neden yetersiz görüldü de, halkçılık gündeme geldi?

Bu sorunun yanıtını Fransız Devrimi'nde bulabiliriz. Fransız Devrimi, başlangıçta, kişi egemenliğinin yerine ulus egemenliğini geçirmiş ama bu, ulusu oluşturan tüm bireylerin o egemenliğin kullanılmasına katılımını sağlamamıştı. O hak, sadece belirli düzeyde vergi verenlere, yani varlıklılara tanınmıştı. Ulus egemenliği, halkın egemenliği anlamına gelmemiş, ulusun içindeki ayrıcalıklı bir kesimin egemenliği olmuştu. Örneğin Fransız işçisi, oy hakkı elde edebilmek için 59 yıl beklemek ve çok kan dökmek zorunda kalmıştı.

Oysa Mustafa Kemal'in önderliğinde gelişen ideoloji, sadece uluslar arasında değil, ulusları oluşturan toplum kesimleri ve bireyler arasında da eşitliğe inanıyordu. Ayrıcalıklara karşıydı. Seçkinciliğe karşıydı. Osmanlı'da çok belirgin olan seçkin-halk ikilemini gidermeyi, en azından azaltmayı hedef alıyordu.

Halkçılık ilkesi, işte bu gereksinmelerin ürünü olarak Kemalizm içindeki yerini almıştır ve zaman zaman da demokrasi ile eşanlı olarak kullanılmıştır.

Kemalist halkçılık, toplumun en yoksul ve en eğitimsiz kesimini güçlendirmek, toplumsal dayanışmayı sağlamak istiyordu.

Seçkinler ile halk arasındaki kopukluğun en belirgin göstergesi kültürdü ve öncelikle de, kültürün temeli olan dildi. Halkın dili, Yunus Emre'nin dili idi ve yüzyıllar boyunca arılığını korumuştur. Seçkinin dili Arapça ve Farsça yüklüydü. Yazılı dilde yabancı sözcük oranı yüzde 70'lere varıyordu. Seçkin kültürünün halktan bu ölçüde kopuk oluşu, kültür alanındaki kısırlaşmanın ana nedenlerindendi.

Atatürk, bir yandan, "Türk dilini yabancı dillerin boyundurluğundan kurtarmak" amacıyla dil devrimini başlattı; öte yandan, halkın okuma-yazma öğrenmesini kolaylaştırmak, eğitim düzeyini yükseltmek ve çağdaş uygarlığa daha kolaylıkla açılmasını sağlayabilmek için alfabeyi değiştirdi. Öğrenilmesi çok güç olan, 482 işaretli Arap yazısının yerini, 29 harften oluşan yeni yazı aldı. Büyük bir okuma-yazma seferberliğine girişildi. Atatürk'ün, ortaçağ karanlığını yaşayan bir toplumda başlattığı bu eğitim ve kültür atılımı bütün dünyada büyük ilgi topladı.

DEVLETÇİLİK

Kemalist Devletçilik nasıl açıklanır, nasıl savunulur?

Ekonomik anlamda devletçilik, liberalizmin karşıtıdır. Hem devletin ekonomik yaşama müdahale etmesini ve denetlemesini, hem de, gereken durumlarda, devletin ekonomik yaşamlarda bizzat girişimci olarak yer almasını öngörür. Komünist rejimlerdeki kolektivist ekonomilerden farkı, bütün üretim araçlarının devletin elinde bulunması gibi bir temel ilkesinin olmamasıdır.

Kemalizm'in diğer ilkeleri gibi, devletçilik de, 1920'lerin Anadolusundaki koşulların ürünüdür. Altyapısı ve sanayisi neredeyse yok düzeyde olan bir ülke söz konusudur. Türkiye, geri kalmış bir ülkedydi ve Batılı ülkelerin aksine, sömürgeleri yoktu; yüzyıllarca bekleyecek zamanı da yoktu. Halkın sırtından, birkaç kuşağı daha yoksul tutma pahasına bir kalkınma ise, Kemalizm'in halkçılık özüne aykırıydı.

1923-1930 döneminde, kalkınma için gerekli yatırımları yapması özel girişimlerden beklendi. Bir yandan ödenmesi gereken Osmanlı borçları, öte yandan Lozan Antlaşması'na bağlı Ticaret Sözleşmesi'nin bazı hükümleri, devletin ekonomik yaşama kapsamlı bir biçimde karışmasını engelliyordu. Ama bu işlevi yerine getirmeye özel kişilerin ne yeterli parası, ne yeterli deneyimi, ne de yeterli teknik bilgisi vardı. Dünyayı sarsan 1929 ekonomik bunalımı ise, liberal ekonomi politikalarının tam bir başarısızlığını vurguluyordu. İşte Kemalizm, ülkeyi kalkındırmak, halkı çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak için devletçilik ilkesini, bu sürecin sonunda benimsedi. Böylece hem altyapı ve sanayi devlet eliyle kurulabilecek, hem de hakça bir paylaşım yapılacak ve ekonomik gücü kullanan bir sınıfın halkı ezmesine olanak verilmemiş olacaktı.

Atatürk, 1935 yılında, İzmir fuarının açılışı vesilesiyle yaptığı konuşmada, Kemalizm'in devletçilik anlayışının liberalizm ve sosyalizmden farkını ortaya koymak gereğini duyuyordu: "Türkiye'nin tatbik ettiği devletçilik, sosyalizm nazariyatçılarının ileri sürdüğü fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye'ye has bir sistemdir. Devletçiliğin bizce manası şudur: Fertlerin özel teşebbüslerini esas tutmak, fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve birçok yapılamayanları göz önünde tutarak, memleket iktisadiyatını devletin eline almasıdır. Devlet, özel teşebbüsle yapılmamış olan şeyleri bir an evvel yapmak istedi ve muvaffak oldu. Bizim takip ettiğimiz bu yol, liberalizmden başka bir sistemdir."

Kemalist devletçilik, hızlı bir ekonomik büyümeyi sağlamak için devletin lokomotif görevini üstlenmesi anlamına geliyordu. Devlet ekonomiye yön verecek, kıt kaynakların akılcı kullanımını planlayacaktı. Devlet, özel girişimcilerin ilgilenmediği, başarılı olamadığı, ya da kamu yararı gördüğü alanlarda yatırım ve işletmecilik yapacaktı.

Kemalist Türkiye, devletçiliğin iki büyük yararını gördü: Bir yandan, özellikle altyapı ve sanayi yatırımları sayesinde, oldukça hızlı bir ekonomik büyüme gerçekleştirildi. Öte yandan, sanayileşmenin devlet eliyle oluşumu sayesinde, Türk işçisi, batıdaki örnekler gibi, birkaç kuşak boyu harcanmadı. 1929-1939 arasındaki on yılda dünya sanayi üretimi yüzde 19 artarken, Türkiye'de bu artış yüzde 96'yı buldu. Çok daha elverişli koşullardaki Sovyetler Birliği ve Japonya dışında hiçbir ülke, bu alanda Türkiye'den daha hızlı bir büyüme sağlayamadı. Giderek oluşmaya başlayan sanayi işçisi, nasıl hiçbir savaşım vermeden seçme ve seçilme haklarını elde ettiyse; yine kan dökülmesine, kuşaklar boyu süren büyük acılar çekilmesine gerek kalmadan, insancıl çalışma koşullarına kavuştu. Kemalizmin "sürekli devrimcilik" anlayışını daha sonra sürdürenler, sendikalaşma, grev ve toplu sözleşme gibi hakları vermek için de, işçi sınıfının rejimi zorlamasını beklemediler.

DEVİRİMCİLİK

En büyük devrimci Atatürk... Devrim nedir, devrimcilik nedir?

Bu sorunun tek bir yanıtı yoktur. Tanım Fransa için başka, Türkiye için başkadır. Fransa'da "devrim", bir evrimin yarattığı birikim sonucunda, kaçınılmaz olarak gelmiştir. Türkiye'de ve benzeri ülkelerde ise, geri kalmışlıktan kurtulmanın, gelişmişlerle arayı kapatmanın bir aracı olarak kullanılmıştır; tarihsel bazı koşullardan yararlanılarak, bilinçli bir çabanın ürünü olarak doğmuştur.

Geri kalmış ülkelerin devrimcileri, toplumun henüz ulaşamadığı bir aşamaya göre, kitlelerin henüz gereksinim duymadıkları kurumlar oluşturmak, böylece gelişmiş ülkelerle aralarındaki açığı bir ölçüde olsun kapatmak zorundadırlar. Kendilerinden çok önce o aşamaya ulaşmış olan toplumların deneyimlerinden ders alma gibi bir olanakları vardır ama o devrimin doğal taşıyıcısı, itici gücü olan toplumsal sınıfın bulunmaması nedeniyledir, işleri çok daha zordur.

Evrim sonucu oluşan devrimlerde, devrim “yeni insan”ın ürünüdür. Geri kalmışlarda ise, devrimin kendisi “yeni insan”ı yaratmak, öncelikle bir “kültür devrimi” olmak zorundadır. Ancak, eski düzenin savunucusu olan güçlerin zayıflamış oldukları bir andan yararlanarak iktidara gelebilirler. Yani devrim, devrimci gücün gücünden çok, eski düzeni ayakta tutan güçlerin zor durumda bulunmasından yararlanılarak gerçekleşir.

Her devrim, belirli toplumsal güçlere dayanarak gerçekleşir. O güçlerin yeterince gelişmediği ortamlarda ise, devrimci ideolojinin kendisi, yarattığı bilinç ve kitleler üzerindeki etkisiyle devrimci bir güç oluşturabilir. Bir ayaklanmanın, bir hükümet darbesinin, bir bağımsızlık savaşının, tarihi hızlandırmak amacındaki bir devrime dönüşmesinde, devrimci ideolojinin etkisi büyüktür. Ama ideolojinin devrimdeki ağırlığının artması ölçüsünde, dogmatikleşme tehlikesi de artar. Çünkü söz konusu ideoloji, bir anlamda, var olması istenilen ama henüz var olmayan koşulların ürünüdür. Somut gerçekliği henüz yoktur.

KEMALİZM VE ORDU

Türk Silahlı Kuvvetleri, Cumhuriyet tarihinde, “Atatürk’ün Ordusu”, “Kemalist Yuva” olarak tanımlana geldi... Kemalizm’in ordu ile ilişkileri nedir? Asker siyaset yapar mı? Asker darbe yapar mı?

Kemalizm-ordu ilişkisini değerlendirmeden önce, genel düzeyde altı çizilmesi gereken bir nokta var: O da, geleneksel sağ-sol ayrımının, askerlerin siyasal eğilimlerinin belirlenmesinde her zaman geçerli olmadığıdır.

Askerlerin siyasal tercihleri, belirli ideolojilerden çok belirli kurumlara ya da belirli olaylara yönelik olarak oluşur. Örneğin kralcı-cumhuriyetçi ayrımı veya laik ile anti-laik ayrımı, askerlerin siyasal tutumlarının belirlenmesinde, soyut bazı ideolojik değerlendirmelerden daha geçerli olabilir. Askersel yaşamın kendine özgü koşulları ve eğitim biçimi, sağcı ya da solcu bir ideolojinin aynen benimsenmesine genellikle izin vermez.

Türk yakın tarihi bu açıdan aydınlatıcıdır: 27 Mayıs sürecinde, Kemalizm’i 1960’lara taşımış olan ilerici bir anayasayı getiren de askerlerdi; yirmi yıl sonra, 12 Eylül pençesi altında Kemalizm’in hemen tüm kurumlarını yıkan, Atatürk’ün vasiyetini bile çiğnemekten çekinmeyen de...

Napoleon bir gerçeği şöyle ifade etmiştir: “Süngülerle her şey yapılabilir ama üzerine oturulamaz!”

Atatürk'ün Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı yürütürken dayandığı en büyük güç kuşkusuz ki ordu idi. Ama ülkeyi orduya dayanarak yönetmedi. Kemalizm'i ordunun eğilimlerine göre biçimlendirmede. Kafasındaki devrim için ordunun desteğini sağladı, o kadar !

Kemalizm içinde ordunun yeri nedir?

Bu sorunun yanıtı Atatürk'ün sözlerinde ve tutumunda aranmalıdır.

Yıl 1911. Vardar'da verilen akşam yemeğinde, alay komutanı Andertin, bardağını "Arnavutluk ayaklanmasını bastıran Osmanlı ordusu onuruna" kaldırır. Bunun üzerine Mustafa Kemal söze girer ve şöyle der:

"Türk ordusu için iç savaşta başarıya ulaşmak bir zafer değildir. Bu olayın onuruna, ülkeyi seven bir adam olarak ve Türk subayı olarak sevinip kadeh kaldıramam. Bundan ancak üzüntü duyabilirim. Arkadaşlar, bana dikkat edin, sözlerime kulak verin. Osmanlı ordusu değil Türk ordusu bir gün gelecek Türk varlığını, Türk bağımsızlığını kurtaracaktır. İşte asıl o vakit sevineceğiz, öğüneceğiz. İşte o vakit Türk ordusu görevini yapmış olacaktır."

Bu sözler, Atatürk'ün ordunun işleviyle ilgili genel yaklaşımını yansıtır. Ama Kemalizm açısından asıl önemli olan, Atatürk'ün kafasındaki ordu-siyaset ilişkisidir. 1924'te, TBMM'yi açış konuşmasında şu tümceler vardır:

"Sayın üyeler, ülkenin genel yaşamında ordunun siyasetten soyutlanması cumhuriyetin her zaman göz önünde tuttuğu temel bir ilkedir. Şimdiye kadar izlenen bu yolda Cumhuriyet orduları vatanın güvenilir ve güçlü bekçileri olarak saygın ve kuvvetli kalmışlardır."

Atatürk daha ileriki yıllardaki bir konuşmasında da şöyle demiştir:

"Arkadaşlar, tüm tarih bize gösteriyor ki, uluslar yüce hedeflerine ulaşmak istediklerinde, bu çöşkülerinin karşısında üniformalı çocuklarını bulmuşlardır. Tarihin bu geneli içinde büyük bir istisna bizim tarihimizde, Türk tarihinde görülür. Bilirsiniz ki Türk ulusu ne vakit yükselmek için bir adım atmak istemişse, önünde hep önder olarak, yüksek ulusal ülküyü gerçekleştirecek hareketlerin kılavuzu olarak, kendi kahraman çocuklarından oluşan ordusunu görmüştür..."

Atatürk'ün ulusal irade ve ordu ile ilgili görüşünü, hiçbir yanlış anlamaya olanak bırakmayacak kadar açık gösteren bir olay vardır. Meclis'in İstanbul'dan Ankara'ya naklinin gecikmesi üzerine Mustafa Kemal'in çok sinirlendiğini gören Yunus Nadi sorar: "Paşam niçin önemsiyorsunuz, ordu işte burada!" Yanıt çok kısa ve nettir: "Ben her keremeti Meclis'ten bekleyen bir insanım. Orduyu ancak milletin iradesi, yani Meclis oluşturabilir!"

Atatürk konuyla ilgili hemen tüm konuşmalarında, orduyu ulusun üzerinde değil ulusun emrinde bir güç olarak tanımlamaya özen göstermiştir. Ordunun ilerici yönünü vurgulamıştır.

Atatürk'ün "ya üniforma ya siyaset" tavrı o kadar nettir ki Cumhurbaşkanı olduktan sonra, halkın karşısına hep sivil kıyafetle çıkmaya özen göstermiştir, mareşal üniformasını yaşamı boyunca taşımak hakkına sahip olduğu halde ve asker kökenli olmayan birçok devlet başkanının bile, resmi törenlerde üniforma taşıdıkları bir dönemde...

Araştırmalar, geri kalmış ülkelerin çoğunda, ordunun genellikle ayrıcalıklı bir sınıfın tekelinde olduğunu gösteriyor. Oysa bu, Türk ordusu için geçerli değildir. Varlıklı aileler, özellikle geçmiş dönemlerde çok güç koşullarda geçen şark hizmeti zorunluluğunu da göz önüne alarak, çocuklarının subay olmasını istememişlerdir. Ama dar gelirli toplum kesimleri için askeri eğitim, toplumsal konumlarının yükselmesinin aracı olarak görülmüştür. Bizim 1971 yılında yaptığımız bir araştırma, Türk ordusunun subay kesiminin yaklaşık dörtte üçünün, orta ve alt gelir grubundaki ailelerden

geldiklerini ortaya koyuyordu. Askeri eğitimin parasız oluşu, özellikle yatılı askeri liselerin kapanmasına kadar, dar gelirli aile çocuklarının orduya katılmaya heves etmelerinde önemli etkendi.

Ordu gerek Atatürk gerekse İnönü dönemlerinde, yani Kemalizm'in iktidarda olduğunu varsayabileceğimiz bir zaman diliminde, siyaset sahnesinin dışında kalmıştır. Bunda ordunun bu iki isme duyduğu saygının ve güvenin elbette ki etkisi olmuştur. Ama bu durumun yaratılmasında, Kemalizm'in bilinçli bir tercihinin rolü olmadığını söylemeye de olanak yoktur. Ve Kemalizm'i "militarizm" ile suçlamak eğer bir bilgisizlikten kaynaklanmıyorsa, bir kötü niyetten kaynaklanıyor demektir. Böyle bir sav, tarihsel gerçeklere karşı en azından saygısızlıktır.

1950 seçimlerini Atatürk'ün kurduğu parti kaybedip de 27 yıllık iktidarını devretmeye hazırlanırken, bazı komutanlar Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü ziyaret etmişlerdi. Önerileri, ordunun desteği ile, Atatürk'ün bu en yakın çalışma arkadaşının CHP iktidarını sürdürmesiydi. Buna "peki" demek Kemalizm'e ihanet olurdu ve İsmet Paşa da "hayır" dedi.

Türk ordusunun her müdahaleden sonra kışlasına çekilmesine yabancılar hayret edebilirler. Oysa Türkiye'de hiçbir cunta, Atatürk'ü ve Kemalizm'i dışlamadan, kalıcı bir askeri yönetim kuramaz. Böyle bir ideolojik yadsımaya gitmesi durumunda ise, ordunun desteğini yitireceği için, iktidarını sürdürmesi zaten olanaksızlaşır.

Orduyu kışlasına dönmek zorunda bırakmak, Kemalizm'in erdemi ve başarısıdır!

Klasik soru: Darbe olur mu?

Darbe, üzerinde tartışmakla gelmez! Ona ortam hazırlayan koşulların oluşumuna göz yummakla gelir!

Askeri darbelerin bazı genel, bazı da, her ülkeye göre değişen, özel nedenleri vardır.

Ülke, bağımsızlığını ya da bütünlüğünü tehdit eden ciddi sorunlarla karşı karşıya mı? Sivil kurumlar, bu sorunlarla baş edebilecekleri inancını verebiliyorlar mı; yoksa halkın sivil kurumlara güveni kalmamış mı?

Ekonomi önemli bir bunalım içinde mi? Bir baskı yönetimi, bu bunalımdan çıkılmasını kolaylaştırabilir mi?

Sivil güçler, orduyu işe karıştırmamak konusunda görüşbirliği içinde mi? Olası bir darbe, içerden ve dışarıdan önemli destekler bulabilir mi?

Ordu, kendi içinde birlik mi ve kendisine karşı koyabilecek bir gücün bulunmadığı inancında mı? Ordu, sivil iktidarlara saygı geleneğine mi sahip; yoksa bu gelenek ciddi bir biçimde sarsılmış mı?

Bu soruların yanıtlarını açık yüreklilikle verin. Artıları, eksileri soğukkanlılıkla hesaplayın.

Tehlikenin neresinde olduğumuz ortaya çıkar.

Bir uzmanın dediği gibi, "Demokrasilerin başlangıç dönemlerinde, toplumdaki bölünmeler darbeler yaratabilir. Ama daha sonra güçlü bir orta sınıf oluşunca, ordu kışlasına döner ve kendisi de bu sınıfın bir parçası olmaya başlar."

Kim orta sınıfları perişan etti? Kimler, orta sınıfların sözcüsü konumundaki üniversiteleri, bağımsız yayın organlarını, demokratik kitle örgütlerini susturmak için cansiperane bir savaşım

verdiler? Basını büyük sermayenin tekeline altın tabak içinde sunmanın vebali kime ait? Hangi “iş bitirici” iktidarlar devlet bürokrasisinin temelini dinamit koydular?

Ekonomik durum, Türkiye'nin konumundaki bir ülkede darbe nedeni olmaz; ancak darbe ortamını yaratan koşulların oluşumunu kolaylaştıran bir neden olur.

Darbeyi zaten sorunlar da yaratmaz. Sivillerin o sorunlarla baş edemeyecekleri, o sorunların yeterince bilincinde olmadıkları inancı yaratır.

Ordu açısından en önem taşıyan iki sorun ise, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana hiç değişmemiştir: Etnik bölücülük ve laik devlet düşmanlığı...

Darbelerin mucize yaratmadıklarını yaşayarak gördük.

Her darbeden askerlerin de sivillerin de aldığı dersler var. 12 Eylül'ün ne denli sakıncalarla dolu olduğu anlaşılan mirası yaşanırken, yeni bir darbeye umut bağlamak olanaksız!

Ama unutmamamız gereken bir gerçek var: Şimdiki durumu, darbenin yaratacağı durumdan daha sakıncalı görenlerin sayısı arttıkça, darbe olasılığı da artar!

Sivillerin, “bölücü” terör ve şeriatçılığın demokratik devleti yıkamayacağı inancını güçlendirmeleri ölçüsünde de, darbe olasılığı gündemden kalkar!

Gene de, “sivil mantık” ile “asker mantığı” arasında terslikler, çelişkiler yok mu?

Bir gazetecinin askeri bir mahkemede yargılanması elbette ki demokrasi ile bağdaşmaz.

Milli Savunma Bakanı'nın ve hatta Başbakan dışındaki bütün bakanların, Genelkurmay Başkanı'nın arkasından gelmelerinin de çağdaş demokrasilerde örneği yoktur.

Milli Güvenlik Kurulu'nun Bakanlar Kurulu'na “tavsiye”de bulunmak yerine, aldığı kararları “bildirme”si, 12 Eylül Anayasası'nın birçok ayıbından birisidir.

Türkiye'yi sivil bir iktidarın değil, perde gerisindeki askerlerin yönettiği izlenimini vermek, bu topluma yapılmış büyük bir haksızlıktır, büyük bir yanıştır.

Ama tüm bunların suçunu askerlere yüklemek de aynı ölçüde büyük bir haksızlıktır.

Tıpkı kapatılan partilerin, düşürülen milletvekilliklerinin suçunu Anayasa Mahkemesi'nde aramak gibi...

Bugünkü anayasa büyük bir yanılıdır. Yıllardır o yanılıya son vermeyen siviller, bir büyük suçludur!

Defalarca söyledim, yazdım: Asker mantığı, tek biçim, uygun adım mantığıdır. Asker mantığında farklılıklara yer yoktur. Farklıya hoşgörü yoktur. Asker mantığı, kendi alanında kaldığı sürece, çok tutarlı ve saygıdeğerdir. Ama demokrasi ile bağdaşmaz! Demokrasinin temelinde, farklı olana hoşgörü yatar...

Çoğulcu bir toplumun sivil mantığı ile askerlere talimatname hazırlasaydınız ne olurdu?

Disiplin yok olur, ordu kargaşa içine düşerdi. Görevini gereği gibi yapamaz, sınırları koruyamaz olurdu.

Asker de yanlış yapabilir, sivil de.

Birbirlerinin alanına girdiklerinde hatalar daha da artar.

Ama 12 Eylül öncesinde, siviller demokrasinin bir hoşgörü ve uzlaşma rejimi olduğunu unutmasalardı... Asker bir boşluğu doldurma "görevi" içinde ortaya çıkabilir miydi? Çıksa da başarabilir miydi?

Bugün askerlerin "yurdun bölünmez bütünlüğü"ne sahip çıkmaları, işlevleri gereği değil mi? Her gün şehitler verirken, bazen sivillerden daha duyarlı davranmaları doğal değil mi?

Ama sivillerin hâlâ 12 Eylül Anayasası'nı değiştirmemiş olmaları yanlış... Sadece teröristle çarpışmayı değil, tüm Güneydoğu sorununu askerlere bırakmış görünmeleri yanlış... Yaşanan sorunun boyutları ölçüsünde sorumlu davranmamaları yanlış..

Hele hele, kendileri suçlu olanların, suçu başkalarında aramaları, daha da büyük bir yanlış!

Bir zincir, en zayıf halkası kadar güçlüdür!

Geçmiş, bugüne ışık tuttuğu ve daha iyi bir gelecek kurmaya yardımcı olduğu ölçüde önem taşır. Yoksa, sürekli geçmişî yaşayanlar geleceği kuramazlar...

Bir bakıyorsunuz, bazı Amerikalı "uzman"lar bize şu görüşü aşılamaaya çalışıyorlar: "Kemalist model, diğer Müslüman ülkelere ihraç edilemeyecek kadar katı. Daha yumuşatılmış bir laiklik anlayışı gerekli. Dinci güçlerin de katıldığı bir "demokratik model"i Türkiye gerçekleştirebilirse İslam dünyasında etkisi artar!..

Askeri darbe dönemleri, ABD etkisinin Türkiye'de en üst düzeye vardığı dönemlerdir. Bu da çok doğaldır. Çünkü bu dönemler, Türkiye'nin dış dünyada yalnızlığa itildiği dönemlerdir. Ekonomik desteğe gereksiniminin çok arttığı dönemlerdir. Örgütlü toplum kesimlerinin demokratik tepkilerinin bastırıldığı, kamuoyunun tek yanlı oluşturulduğu dönemlerdir.

"Küçük" dost, "büyük" dostun telkinlerine karşı elbette ki çok duyarlı olacaktır.

Ne gariptir ki "Atatürkçü" (!) generaller de "dinci güçler"e en çok bu dönemde ödün vermişlerdir. Atatürk'ün laiklik ilkesine ihanet etmekle kalmamış, O'nun miras hakkını bile çiğnemişlerdir!

KEMALİZM VE GENÇLİK

Atatürk, en büyük eseri olan Cumhuriyet'i niçin gençliğe emanet etti? Niçin geleceğin siyasal iktidarlarının kişisel çıkarları nedeniyle düşmanla işbirliği yapabileceği olasılığını bile düşündü de, gençlikten bir an için bile kuşkulandı?

Genç insan, yeniliklere açık insandır. Köklü değişikliklerden korkmayan insandır. Daha iyi bir yarın umut eden ve bunun için çaba göstermeye hazır olan insandır.

Gençliği diğer kuşaklardan ayıran bu temel tutum farkını yaratan etkenlerin başında, bireysel enerji düzeyi gelir. Enerji, değişikliklere uyum yeteneği ve kolaylığı demektir. Yıllar geçtikçe enerjisi azalan kişi,uyum sağlamak için yeni çabalar gerektirecek köklü değişikliklerden korkmaya başlar. Üstelik, yeni durumlara uyum göstermek için zamanının giderek azaldığını da hissetmektedir.

Yıllar geçtikçe insanlar sadece yaşlanmazlar, genellikle olanakları da artar. Toplumda daha iyi bir konuma gelirler. Ve yıllar süren çabaların ürünlerini yitirme korkusu, yaşlıları tutucu olma yönünde etkiler. Yaşlı insanın, toplumda ulaştığı konumu ve sahip olduğu maddi olanakları yitirmesi durumunda, onları yeniden elde etmek için gereken ne yeterli enerjisi, ne de zamanı vardır.

Çağdaş toplumlarda gençlik, genellikle yetki ve sorumlulukların dışına itilmiş bir kesim oluşturur. Gençlik düzenle bir çıkar bağı içine girip, bütünleşmemiştir. Üstelik, kendisi dışında kimsenin sorumluluğunu yüklenmemiştir. Davranışlarını ayarlarken, toplumda bazı köklü değişimlerden yana tavır koyarken, bir anlamda özgürdür. Oysa evlenmek ve çocuk sahibi olmakla somutlaşmaya başlayan sorumluluklar zinciri, ileriki yıllarda adımlarını çok daha dikkatle ve ihtiyatla atmasını gerektirecektir.

Her toplumsal hareket giderek kurumsallaşmaya ve dolayısıyla uysallaşmaya, tutuculaşmaya yüz tutar. Oysa gençlik hareketleri için bu söz konusu değildir. Çünkü gençlik, sürekli yenilendiği için kurumsallaşmayacak, kalıplaşmayacak bir güçtür.

Ve tüm bu özelliklerinden dolayı, gençlik idealisttir. İnanıldığı ülkelerin peşinden koşmasına engel olacak çıkar bağları yoktur. Buna ek olarak da, gelişmiş ülke gençlerinin kişiliklerinde bireysel değerler ağır basarken, geri kalmış ülke gençliği için ulusal değerler öne çıkar.

Kemalizm neyi öngörüyordu?

Toplumunu çağa taşımayı kolaylaştıracak en ileri kurumları getirmek ve eskidikçe onları da yenilemek! Bu bir "sürekli devrim" anlayışıydı. Atatürk, en ileri kurumların bile günün birinde eskimiş düzene dönüşmesinin kaçınılmaz olduğunun bilincindeydi. Sürekli devrim, sürekli ileriden yana olmak demektir. Bu nedenle, sürekli devrimcide iki temel nitelik gerekiyordu: Çıkarlarının hiçbir zaman düzenle bütünleşmemesi ve yeniliklere uyum gücü.

"Gençler, cesaretimizi pekiştiren ve sürdüren sizsiniz. Almakta olduğunuz eğitim ve kültürle insanlık erdeminin, vatan sevgisinin, fikir özgürlüğünün en değerli simgesi olacaksınız... Ey yükselen yeni kuşaklar, gelecek sizindir. Cumhuriyet'i biz kurduk, onu yüceltecek ve sürdüreceğiz sizsiniz."

Atatürk gençlere güveniyor ve onlara sürekli savaşımlar öneriyordu:

"Gençler biz size geçmişten, geçmişin boş inançlarından, kalıntılarından arındırılmış yeni doğuş getirdik... Bu yeni varlığı büyütüp yüceltmek size yöneltilmiştir. Bu görevde başarılı olacağınıza, gördüğüm kanıtlara bakarak kuvvetle inanıyorum."

Atatürk'ün Gençliğe Hitabı'nı herkes neredeyse ezber bilir ama oradaki düşüncelerini pekiştiren Bursa konuşması, geçmişin anti-Kemalist siyasal iktidarlarınca neredeyse yasaklanmıştır.

1933 Şubat ayı başlarında, Bursa Ulucami'de toplanan yüz kadar gerici, Türkçe ezan karşısı bir ayaklanma girişiminde bulunur ve bastırılır. Çekirge yolundaki bir köşkte, akşam yemeği sırasında olay Atatürk'e anlatılırken, birisi şöyle diyecek olur: "Bursa gençliği olayı hemen bastıracaktı fakat zabıta ve adliyeye olan güveninden ötürü..."

Atatürk sözünü keser ve sesini yükseltir:

“Türk genci devrimlerin ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı duydu mu, bu memleketin polisi vardır, adliyesi vardır, demeyecektir. Hemen müdahale edecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla, nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır.”

“Polis gelecektir, asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, polis henüz devrimin ve Cumhuriyet’in polisi değildir diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Yine düşünecek, demek adliyeyi de düzeltmek lazım, diyecektir.”

“Onu hapse atacaklar. Kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber; bana, İsmet Paşa’ya, Meclis’e telgraflar yağdırıp, haklı ve suçsuz olduğu için serbest bırakılmasını, korunmasını istemeyecek, diyecek ki: Ben kanaatimin icabını yaptım. Müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak getirilmişsem, bu haksızlığı meydana getiren nedenleri düzeltmek de benim vazifemdir...”

Tarihte bu sözleri söyleyebilen başka bir devrimci çıkmış mıdır? Başında bulunduğu devletin bile zaaf içinde olabileceğini düşünen, geleceğin siyasal iktidarlarından kuşkulanan ama gençliğe böylesine sınırsız bir güven besleyen, böylesine “açık çek” veren, gençliği böylesine “son çare” olarak gören bir devrimci yoktur!

Ve Atatürk, hem gelecek iktidarlar hem de gençlik konusunda yanılmamıştır!

KEMALİZM VE KADIN

Atatürk’ün, Türk kadınına çağdaştırma ve topluma kazandırma mücadelesi Kemalistlerin ne kadar umurunda?.. Çarşafli kadınların elini öperek onlardan oy isteyen “sol parti”, “Atatürk’ün partisi” olabilir mi?

Kadın, Eski Türklerde erkeğe eşit konumdaydı. Bu, bir yandan göçebe yaşamının ürünü olan ilkel demokratik geleneklerden, öte yandan da Şamanizm’den kaynaklanıyordu. Türklerin İslam öncesindeki dini olan Şamanizm, kadının “kutsal” olduğu inancını getirmişti. Erkek sadece tek bir kadınla evlenebilirdi. Kadın, toplumsal yaşamda erkeğin yaptığı hemen her şeyi yapabiliyordu. Örneğin kale muhafızı, vali, elçi ve hatta hükümdar olması olanaklıydı. Ev ve çocuklar üzerinde, anne ve babanın hakları aynıydı.

Eski Türk toplumlarında devlet başkanlığı, Hakan ile Hatun’un ortak sorumluluğunda yürütülürdü. Yasa niteliğindeki “emirname”ler, her ikisince imzalanmadan uygulanmazdı. Elçi kabulü dahil, bütün törenlerde, Hakan ile Hatun beraber bulunurlardı. Kadınlar savaşın her aşamasına erkeklerle eşit koşullarda katılırlardı. Hatun, bizzat “savaş kurulu”nun üyesiydi. Tarihte devlet başkanlığı yapmış ilk kadınlar da Türktü. Delhi Türk Devleti’nde Raziye Sultan, Kirman’daki Kutluk Devleti’nde Türkan Hatun bunun en ünlü örneklerini oluşturuyordu.

Eski Türklerde kadının örtünmesi ve erkeklerden kaçması gibi bir gelenek yoktu. Bu ortam, İslam dininin kabul edilmesinden sonra da Orta Asya'da büyük ölçüde sürdü ancak İslam dinini kabul ettikten sonra, Türk toplumunda kadının konumu giderek değişmeye başladı. Bu konuda, dinin getirdiği kurallardan çok, İran ve Arap kültürlerinin olumsuz etkileri görülüyordu. Örneğin İranlılar, eski dinleri Zerdüştlüğün etkisi ile, kadını kirliliğin ve kötülüğün simgesi sayıyorlardı. İslam öncesi Arap dünyasında ise, kadının deve kadar bile değeri yoktu.

Türkler Anadolu'da, hatta Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında, Orta Asya'daki kadın-erkek eşitliğine dayalı geleneklerini büyük ölçüde korudular. Harem yoktu ve kadınların yüzleri açıktı. Örtünme olayı, Bizans'ın etkisiyle ve Fatih döneminden sonra başladı. Çok kadınlı evlilik ve harem ise, daha çok saray ve çevresinde yaygınlaştı. Türklerin İslam dinini kabul etmesinden sonra yerleşmeye yüz tutan bu ve benzeri uygulamalar, hemen sadece kentler için geçerli olmuştur. Tarlada çalışarak, evde halı kilim dokuyarak üretime doğrudan katılan köylü kadını açısından Orta Asya'daki gelenekler geçerliliğini büyük ölçüde korumuştur. Göçebe yaşamını sürdürenler açısından ise çok az şey değişmiştir.

Atatürk, Türk kadınıni yeniden topluma kazandırmakta kararlıydı. Şöyle diyordu:

“Daha esenlikle, daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır. Türk kadınıni çalışmamıza ortak etmek, yaşamımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınıni bilimsel, ahlaki, sosyal, ekonomik yaşamda erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve desteği yapmak yoludur esenlikli yol. Eğer kadınlarımız, erdem gerektirdiği davranış ve hareketlerle aramızda bulunur, ulusun bilim, sanat ve sosyal hareketlerine katılırsa, bu durumu inanın ulusun en tutucusu bile beğenmekten kendini alamaz.”

Atatürk, kadınların toplum yaşamında erkekler kadar başarılı olacaklarına inanıyordu:

“Çok büyük şükranla görüyoruz ki, hanımlarımız her yerde erkeklerle fikir ve aydınlık yolunda yarışarcasına yürüyorlar. Kadınlarımız hiçbir yerde erkeklerin gerisinde değildir. Hemen her yerde kadınla erkek arasında eşitlik görüyorum. Bu durum övülmeye değer...”

Atatürk, kadınların giyimleri konusunda ölçülülüğü savunmaktaydı.

“Bizim örtünme konusunda dikkate alacağımız şey, bir yandan ulusun ruhunu, öte yandan yaşamın gereklerini düşünmektir. Örtünmede her iki yöndeki aşırılıklardan kaçınmakla bu iki gereksinimi de karşılamış olacağız. Örtünüş biçimimizde ulusun manevi gereksinimini tatmin için İslam ve Türk yaşamını başlangıcından bugüne etraflıca açıklığa kavuşturmamız gerekir. Bizim kadın yaşamında, kadının giyiniş biçiminde yenilik yapmamız söz konusu değildir. Belki sadece dinimizde, ulusal geleneklerimizde, tarihimizde zaten var olan, herkesçe beğenilen adetlere geçişi düzenlemek söz konusu olabilir. Kendi zevkimize, kendi terbiye ve düzeyimize göre istediğimiz kıyafeti seçebiliriz. Ancak, tüm ulusun kabul edebileceği biçimleri, tüm ulusun yaşamında uygulama olanağı bulunan kıyafetleri herhalde genel eğilime uygunlukta görmek doğru olur. Bazı ulusların zevk âlemlerini ülkemizde uygulamaya kalkışmak elbette hata olur. Bu yol, sosyal yaşamımızı ileriye ve erdeme götürmez.”

“Kadın konusunda biçim ve kıyafet ikinci derecede kalır. Kadınlarımız için asıl savaşım alanı, başarılı olunması gereken alan, kültürle, aydınlıkla, gerçek erdemle donanmaktır. Ben hanımlarımızın Avrupa kadınlarının gerisinde kalmayacaklarına, aksine pek çok yönden onları aşacaklarına, nur ve kültürle donanacaklarına kuşku duymayan, buna kesinlikle inananlardanım.”

Türk kadınıni durumundaki iyileştirmelerin, ürkek adımlarla da olsa, Atatürk'ten önce başladığı bir gerçektir. Ama Kemalizm, bu konuda da, sonuna kadar hızlı ve kararlı bir biçimde gitmiştir.

Kız çocukların ilk ve ortaokula gitmesi izni 1858'de verilmişti. Ebe okulu, sanat okulu ve kız öğretmen okulu aynı dönemde açıldı. İlk kadın yazarlar ve kadınlara yönelik ilk yayın organları ortaya çıktı. İlk kadın derneği, savaş yaralılarına yardım amacıyla 1867 yılında kuruldu.

İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra, kadınların toplumsal konumlarıyla ilgili bazı önemli gelişmeler daha görüldü. İlk kız lisesi, 1913 yılında, İstanbul'da açıldı. Kadın gazete ve dergileri arttı. Halide Edip Adivar, Kadın Haklarını Savunma Derneği'ni kurdu. 1914'te, bugünkü adıyla Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu öğretime başladı. 1921'de de, Fen ve Edebiyat Fakültelerinde kızlar erkek sınıflarına girdiler.

Kadının vatandaş sayılmasına bile karşı çıkan milletvekillerinin neredeyse çoğunlukta olduğu bir Meclis'te ve Kurtuluş Savaşı'nın en korkulu günlerinde, Türk kadını en ileri toplumdaki yasal haklara sahip kılmak için ilk adımlar atılmıştır. Ardından, 5 Aralık 1934'de, Türk kadını seçme ve seçilme hakkına kavuştuğu zaman, demokrasinin beşiği sayılan bazı Batı ülkelerinin kadınları henüz bu hakka sahip değildi.

Atatürk, Cumhuriyetle birlikte geleceğin sivil toplumunun temellerini atarken, ilk kurulan sivil toplum örgütünün, 1924 yılında, Türk Kadınlar Birliği oluşu da anlamlı ve önemlidir. Ve Atatürk'ün kadını özgürleştirmek, etkin biçimde toplumsal yaşama katmak için niçin böylesine kararlı davrandığı sorusu akla gelmektedir. Bunun yanıtı açıktır: Kadın toplumun yarısıdır ve toplumu bir an önce çağa taşımak savaşımı veren bir devrimci için kadını etkin kılmamak, bu savaşımın yarı yarıya hız yitirmek demektir.

Bugün ısrarla yanıtı aranan soruyu tekrarlayalım: Çarşafli bir kadının elini öpüp, ona rozet takıp "popülizm" yapan bir sol Kemalist olabilir mi?

Sol bugünkü acıklı noktaya iki günde mi geldi sanıyorsunuz?

İşe "Altı Ok"taki "devletçilik" okuna kafayı takarak başlamışlardı. Sonunda, "Altı Ok çöpe gitmeden sosyal demokrat olunamaz" diye kestirip attılar.

Amaçları Atatürk'ü tarih sayfalarına, Kemalizm'i de çöplüğe gömmekti. Böylece ABD destekli, Özal patentli 2. Cumhuriyet'e yol açılmış olacaktı. (Elbette "federasyon"a ve "Türk-İslam sentezi"ne de...)

Bildiğimiz gericiğin adı artık yeni ilerencilik olmuştu !..

Bu büyük ustalar her yerde idiler.

Yüksek tirajlı gazetelerde de onlar vardı, sosyal demokrat partilerin baş köşelerinde de... Özel televizyon ekranları da onlara açıktı, sosyal demokrat partilerde önderliğe oynayanların dergilerinde de...

Rahmetli vizyon sahibinin yönettiği toplantılarda da başroldeydiler, bayrağında Altı Ok bulunan partilerin toplantılarında da...

Kitlelerin güvenini kazanmak için açık ve tutarlı olmak gerekir. Ne idüğü belirsiz partiler bana bile güven veremiyorlar ki kitlelere verebilsinler!

Bilge kişi ne güzel söylemiş, "kendini tanı !" diye...

Kendine “sol” diyen partiler, önce solun anlamını öğrenmeliler. Sonra da, ne olacaklarına artık bir karar vermeliler.

Ya oldukları gibi görünmeye ya da göründükleri gibi olmaya çalışmalılar.

Ama önce kendilerini, sonra da halkı aldatmaya çalışmaktan vazgeçmeliler. Zaten kendi kendilerini aldatsalar bile halkı bir türlü aldatamıyorlar.

Çünkü inandırıcılık ve güç sayıdan doğmaz, tutarlılıktan doğar!..

Evet, kurtulun artık şu “Altı Ok”tan ! Kurtulun ki, “Altı Ok” da sizden kurtulsun!.. Kurtulun ki, halk da sizden kurtulsun!..

Ya Altı Ok’tan kurtulun, ya da Altı Ok’u düşmanlarından kurtarın!

Kurtuluşun yolu kurtulmaktan geçiyor.

Türk solu nasıl kurtulur?

Bunun iki yolu var:

Ya solun doğal tabanının hangi toplum kesimlerinden oluşması gerektiğini “çıkış noktası” sayarsınız, o tabanı temsil edecek nitelikte bir “örgüt” oluşturursunuz. O tabanın sorunlarına çözüm getirecek bir program hazırlarsınız. Ve kendinize, mesajları kitlelere iyi iletecek bir “önder” seçersiniz.

Bu tutarlı yapı sizi mutlaka başarıya götürür. İktidarda olmadığınız zamanlarda bile, ağırlığınızla olaylara yön verme olanağını elde edersiniz.

Ya da... Tarihsel bir fırsat çıkar karşınıza... Topluma heyecan veren bir davanın bayrağını taşıma şansını elde edersiniz. Önce bayrağı çekersiniz, sonra o bayrağın altında toplanan milyonların özelliklerine göre bir yapı oluşturursunuz.

Kitleler sizi omuzlarında iktidara taşırlar. Hareketin uzun ömürlü olup olmaması, gene sizin oluşturacağınız yapının tutarlığına bağlıdır!

Milyonlarca kişiyi Uğur Mumcu’nun arkasında ayakları ya da düşünceleriyle yürümeye iten etken neydi?

Kimdi Uğur Mumcu?

Ödünsüz, yürekli, bilinçli bir Kemalist!..

Alın elinize o bayrağı, inançla dalgalandırın! Solun bölünmüşlüğü de, güçsüzlüğü de sona erecektir!..

Bugünkü çıkmaz, Menderes’le başlayan bir karşı devrim sürecinin son aşamasıdır. Ve Atatürk’ün bu topluma kazandırdıklarının birer birer yitilmesi korkusu gönüllere yerleşince; Kemalizm’den başka bir çizginin umut olmasına olanak yoktur!

Hangi itiraz seslerinin yükselbileceğini biliyorum:

“Sol önce kendini kurtarsın!”

Doğru... Ama solun kurtuluğu ile ülkenin kurtuluğu, bir kez daha çakışıyor. Tıpkı Kurtuluğu Savaşı'nda olduğu gibi!..

Çok büyük bir kesimin Kemalizm bayrağı altında toplanmaya hazır olduğu, bundan daha uygun bir ortam Cumhuriyet tarihinde var olmadı.

Ortam hazır. Önemli olan bunun yaşama nasıl geçirileceği...

Durum nasıl düzeltilir?

Düzeltilemez, ancak yeni baştan kurulur!..

Siyaseti, bir avuç insanın oynadığı anlamsız ve çirkin bir oyun olmaktan çıkararak...

Partiler demokrasinin yerini alan "liderler diktatörlüğu"ne son vererek...

Siyasal partileri, yeniden halkın partileri konumuna getirerek...

İDEOLOJİLER

Kemalizm'in bir ideoloji olmadığı, olsa bile zaten ideolojilerin sonunun geldiği görüşünü savunanlar var...

"İdeolojilerin sonu mu?" diye kitaplar yazılmasının üzerinden uzun yıllar geçti. Komünist dünyanın çökmesi üzerine "İdeolojiler artık bitti" diye çığlıklar atıldı.

Toplumsal ayrıcalıklar sona mı erdi, varlıklı-yoksul ayrımı yok mu oldu, tüm insanlık hakça bir düzen içinde mi yaşıyor ki ideolojiler bitmiş olsun?

Fizikteki gibi, toplumda da boşluk olmaz... Değişen koşullara yanıt veremediğin için sönen bir ideolojinin yerini, yeni koşulların ürünü olan bir başka ideoloji alır.

Türkiye'de Kemalizm'den soyutlanmış sol, giderek toplumdaki da soyutlandı. Boşlukta kalmanın verdiği umutsuzluk, şiddeti doğurdu, şiddet de toplumdaki da soyutlanmayı hızlandırdı.

İdeolojiler sona ermedi, sadece biçim ve içerik değiştirdi. Türkiye gibi geçiş halindeki toplumlarda ise ekonomik önemleri azalırken toplumsal ve siyasi ağırlıkları arttı.

Bir yanda laikliğe bağlı toplum kesimlerine, öte yanda laiklik karşıtlarına göz kırpmayı kurnazlık sanan, her kesime mavi boncuk dağıtma sevdasındaki partilerin ise altlarındaki toprak ağır ağır kayıyor.

Komünizm'e Kemalist bakış nasıl?

Atatürk komünizme karşıydı. Üretim açısından getirdiği modeli yeterli görmediği gibi, birey hak ve özgürlüklerini, demokrasiyi içermemesini de kendi amaçlarına uygun bulmuyordu. İçte bir komünist örgütlenmeye de karşıydı çünkü bunun, “kayıtsız şartsız Rusya’ya bağlanma” geleceğine inanıyordu. Böyle bir durum, tam bağımsızlık ilkesine tersti. Şöyle diyordu Atatürk:

“Komünizm sosyal bir konudur. Ülkemizin durumu, sosyal koşulları, dinsel ve ulusal geleneklerimizin baskısı, Rusya’daki komünizmin bizde uygulanmasının elverişli olmadığı inancını doğrular niteliktedir. Biz ne Bolşevikiz, ne komünist. Olamayız. Çünkü biz milliyetçi ve dinimize saygılıyız. Bizim hükümet biçimimiz demokrattır.”

Atatürk komünizme karşıydı; halkçılık ve devletçilik ilkeleri bir arada değerlendirildiğinde ortaya ılımlı bir “toplumculuk” çıkıyordu. Çünkü Atatürk “halk” derken, gerçek üreticiyi, geçimini emeği ile sağlayanı anlıyordu. Devletçilik anlayışı ise, toplum yararının öne çıkarılmasını ve devletin “kamu yararı”nı gözetmesini de içermekteydi.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Türkiye’de işyerlerinde çalışan işçi sayısı 70 bin dolayında idi. Bu nedenle de emekçi sınıfı işçi değil çiftçi temsil ediyordu. Ve halkçılığı “toplumsal düzenini emeğe dayandırmak” biçiminde, yani bugünkü deyimiyle “emek en yüce değerdir” biçiminde anlayan Atatürk şu düşüncede idi:

“Milletimizin yüzde 80’i çiftçidir. Öyleyse Halk Fırkası dendiğinde bu asıl kitle kastedilmektedir. Yalnız çiftçilerin ve köylülerin haklarını sağlamak için öbür sınıflara karşı parti mi kuracağız? Hayır. Köylünün düşmanı olabilecek olanlar kimlerdir? Çok çiftlikleri ve geniş toprakları olan insanlardır. Oysa arkadaşlar, bizim ülkemizde böyle geniş toprakları olanlar kaç kişidir? Ve acaba mevcut olan geniş toprak ve çiftlik sahipleri düzeyinde, her köylüye toprak vermek için ülkemizin toprakları yetmez mi?”

Liberalizm, küresel galip mi oldu?

Günümüzde akıldışı bir küreselleşme, vahşi bir rekabet var. Bu amansız rekabet düzeninde, ne kadar az ücret vererek ne kadar çok üretim yapabiliyorsanız, o kadar güçleniyorsunuz.

Makine insanın yerini alınca daha çok kâr ediyorsunuz.

İnsanın “amaç” olmaktan çıkıp “araç” durumuna düştüğü böyle bir düzende, bir araç olarak makinenin insanın önüne geçmesi kaçınılmaz oluyor. Böylece, teknoloji geliştikçe işsizlik artıyor. İşsiz kalan, iş bulamayan insanlar mutsuz oluyor. İşsizlik arttıkça suçluluk, suç oranı artıyor. Bireysel, sınıfsal ya da etnik çatışmalar çoğalıyor. Toplumsal barış bozuluyor.

Suçlu kim? Makine mi? Yoksa o makineyi insanın önüne geçiren akıldışı düzen mi?

Boyutları ve yoğunluğu giderek artan bir işsizlik, ırkçılık, suçluluk...

İşte liberal “düzen”in büyük çıkmazı!..

Devletçiliğin çöpe atılması gerektiğini savunan sağcı ve solcu (!) tüm liboşlara sunulur...

Aşırı sağ ?

Aşağıdaki seçim vaatleri hangi partiye ait?

“Tekeller kamulaştırılacak... Toptancı ticaretin kârı paylaşılacak... Büyük mağazalar küçük esnafa kiralanacak... Toprak reformu yapılacak... Üretime katkı yapmadan kazanç sağlayan “mali kapitalizm”e karşı önlem alınacak...”

Elbette ki bunlar bir “sosyalist parti”nin seçim bildirgesinden. Ama “nasyonal sosyalist” bir partinin... Adolf Hitler’in, Alman Nasyonal Sosyalist Partisi’nin...

Sol gösterip sağ vurmanın, seçmeni aldatmanın tarihteki en görkemli örneği...

Mussolini de, bacağından asılarak noktaladığı yoluna, sol yumruğunu göstererek başlayanlardandı.

Önce düzene tepki duyan kitleleri peşine taktı, oyların üçte birini topladı. Bizdeki seçim sistemi gibi bir sistem sayesinde, üçte bir oyla meclisteki sandalyelerin üçte ikisini ele geçirdi.

Ve sonunda, o üçte ikilik çoğunluğa dayanarak anayasayı değiştirdi. Diğer partileri kapattı. Tarihin karanlık bir dönemine damgasını vuracak olan “faşizm”i kurdu.

Her şey yasalara uygundu. Seçimler de, anayasa değişikliği de, yeni çıkardığı yasalar da...

Her şey kitabına uygundu, “yasal”dı ama “meşru” değildi...

Nazizmi ve faşizmi yaşayan Avrupa’nın gözleri açıldı.

İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen dönemde anayasaların çerçevesi değişti. Hak ve özgürlükleri güvence altına almaya özen gösterildi. Anayasayı değiştirmek zorlaştırıldı. Yasaların anayasalara uygunluğu katı kurallara bağlandı.

Daha da önemlisi, demokrasinin olanaklarından yararlanılarak demokrasiyi yok etmenin yolları tıkanı. Özgürlükleri yok etme özgürlüğünün olamayacağı kabul edildi.

Batı, ateşin maşa ile tutulması gerektiğini, elini yakarak öğrendi. Akıllı uluslar da, onların başına gelenlerden ders alarak öğrendiler.

Humeyni, İslam Cumhuriyeti’ni kurmadan önce, Paris’ten İran halkına mesajlar yoluyordu. Hemen tüm toplum kesimlerine mavi boncuklar dağıtıyor, “adil ve huzurlu bir toplum” vaat ediyordu:

“İslam Cumhuriyeti kurulunca, herkes yasa güvencesi altında olacaktır. Kimsenin güvenliği tehdit altında olmayacaktır. Kimsenin evine girilmeyecektir. Kimse, şüphe üzerine yakalanmayacaktır, tutuklanmayacaktır...”

Ve zaman geçti, İslam Cumhuriyeti kuruldu.

Kendilerinden kuşku edilen kişiler tutuklanmadılar, çoğunlukla anında kurşuna dizildiler.

Hitler komünistleri temizlerken, sosyal demokratlar belki de için için memnundular. Sosyal demokratlar feryat ederken, liberaller, “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın” der gibi, kulaklarını tıkamışlardı. Sıra liberallere geldiğinde ise sesini yükseltebilecek kimse kalmamıştı zaten...

Tarihte felaket hiçbir topluma birden bire gelmez. Adım adım, haber vere vere gelir.

Tarih yanlışlıkları affetmez, özür de dilemez.

Ve ancak ders alınmadığı zaman yinelenir.

Ağaçlarla uğraşmaktan ormanı göremeyenler ise, bu aymazlıklarının bedelini ağır öderler.

Ve ne yazık ki sadece kendileri ödemekle kalmaz, tüm topluma da ödetirler!

Seçkinliğe karşı halka, bireyciliğe karşı topluma öncelik veren; sınıf egemenliğine karşı olan; sömürünün her türünü reddeden ve çoğulcu demokrasiye inanan Kemalizm'i, ideolojiler yelpazesinde nereye yerleştirebiliriz?

Kemalizm'in Atatürk'ten sonraki en büyük ismi olan İsmet İnönü, 1965 yılında bu sorunun yanıtını "ortanın solu" olarak vermiş ve eklemiştir: "Biz zaten 1923'ten beri ortanın solundaydık; adını şimdi koyuyoruz!"

Ortanın solunun daha açık tanımı ise "ılımlı toplumculuk" ya da "demokratik toplumculuk"tur. Nitekim, 12 Eylül yönetiminin kapattığı Atatürk'ün partisinin son tüzüğünde, CHP'nin "demokratik sol" bir parti olduğu yazılıdır.

Ne 1920'lerin Halkçı Fırkası ile 1960'ların "ortanın solu"ndaki CHP'si, ne de "ortanın solu" ile "demokratik sol" arasında bir kopukluk ya da çelişki vardır. Hepsi de Kemalizm'in devrimci anlayışının, değişen koşullar içindeki aşamalarıdır. Ve aynı süreç, 27 Mayıs Anayasası'na "sosyal devleti" yerleştirmiştir. Kemalistlerin öncülüğünde hazırlanan bu anayasanın demokratik toplumcu özünü Bülent Ecevit şöyle özetliyordu:

"Mülkiyet ve miras hakkını tanıyan ama bu hakların toplum yararına aykırı olamayacağını da belirten; toprakta da özel mülkiyeti esas tutan ancak bu mülkiyet hakkından, geçimi toprağa bağlı olan herkesin yararlanabilmesi için, bireylerin elindeki toprak genişliğinin sınırlanabileceğini söyleyen; özel girişime serbestlik tanıyan, hatta güvenlik sağlayan ancak özel girişimi, milli iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlarına uygun yürümeye mecbur tutan; yatırımlarda toplum yararını öncelikle gözetmeyi emreden; ücret adaletini ve bütün halk için sosyal güvenliği gerekli kılan; öğretimde fırsat ve olanak eşitliğini şart koşan; kooperatifçiliğin geliştirilmesiyle devleti görevli kılan; tarımda emeğin değerlendirilmesini isteyen; doğal servet ve kaynakları, devletin hüküm ve tasarrufu altında tutan Anayasamız..."

Batı'da demokratik sosyalist ya da sosyal demokrat partilerin uzun yıllar süren savaşımaları sonunda gerçekleştirdiklerini, Türkiye'ye Kemalizm getirmiştir: Genel ve eşit oy hakkı, sekiz saatlik iş günü, ücretli izin, çeşitli sosyal sigortalar, gelir düzeyine göre değişen vergi sistemi, parasız eğitim bu listenin sadece bir bölümüdür. Türk Dil ve Tarih Kurumlarından üniversiteye, TRT'ye, yargıya kadar, özerk ve bağımsız kurum anlayışını da Türkiye'ye getiren Kemalizm'dir. Üreticiyi ve tüketiciyi kooperatifler aracılığıyla örgütleme çabaları da, aynı ideolojik çerçevenin parçalarıdır. Türk işçisine grev ve toplu sözleşme hakkını, uzun ve kanlı bir savaşım değil, Kemalist devrimci çizgi sağlamıştır. "Yurtta barış, cihanda barış" ülküsü bile, demokratik toplumculuğun çok bilinen barışçıl ilkeleri ile çakışmaktadır.

Batı'da sosyal demokrat ya da demokratik sol nitelikli hareketlerin uzun çabaları, acı ve kayıplar sonucu gerçekleştirebildiği bu kazanımlar, Türkiye'de, Kemalist devrimcilik anlayışı içinde, çok daha kısa sürede ve acısız, kayıpsız sağlanmıştır. Kemalizmin bir "liberal demokrasi"yi değil, "sosyal demokrasi"yi hedeflediği açıktır.

Demokratik toplumculuk, liberalizm ve sosyalizmin tarihsel bir sentezidir. Cumhuriyetçilik, laiklik ve ulusçuluk ilkelerini liberalizmden; devletçilik, halkçılık ve devrimcilik ilkelerini ise

sosyalizmden esinlenerek oluşturan Kemalizm; 21. Yüzyıla devredilen bu sentezi daha 1920'lerde yakalamış olmanın onuruna sahiptir!

GÜNEYDOĞU SORUNU, KÜRTLER, TERÖRİZM...

“Güneydoğu Sorunu” mu, “Kürt Sorunu” mu, “Terörizm Sorunu” mu, nasıl adlandırılacağını bir kenara bıraktık da, nasıl çözüleceği konusunda kafalar hep karışık... Kardeş kardeşi vuruyor hâlâ... “Açılım” hikayelerini kimse yutmuyor. Bölerek yönetmek isteyenlere Kemalist yaklaşım nedir?

Sidney'deki bir konferansında bir Türk sormuştu:

“Kürtlerin de bir ulus olmaya hakları yok mu?”

Bu sorunun öncesinde, uluslaşamadan, aşiretleri, kabileleri geride bırakmadan çağdaşlaşılamayacağını anlatmıştım. Atatürk'ün, 17 dilin konuşulduğu bir toplumdan “ulus” yaratma çabalarının niçin devrimcilik olduğunun altını çizmeye çalışmıştım.

Soru ilk bakışta akla yakın gibiydi. Oysa özün anlaşılmadığını gösteriyordu.

Bir ulusu etnik kökenlerine göre ulusçulukla bölmek, tarihsel açıdan ilerencilik olamazdı. Yeniden feodal bölünmeye bir başka biçim altında dönmek anlamına gelirdi.

Ve adı “gericilik” olurdu.

Ayrımcılık, gericiliktir!

İster ırka, ister dine, ister cinsiyete, ister yaşa, isterse etnik kökene ya da bölgeciliğe dayansın...

Bölerek ilerlenmez, bölerek gerilenir!

Türkiye'de bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını, gelir dağılımındaki çarpıklıkları azaltmaya çalışmak ilerenciliktir.

Herkesin aynı hak ve özgürlüklerden, aynı olanaklardan yararlanmasını savunmak ilerenciliktir.

Yurttaşları arasında ayırım yapan devlet, kötü bir devlettir. İnsanları etnik kökenlerine göre “biz ve onlar” diye ayıran yurttaşlar, kötü yurttaşlardır.

Gericidirler!

Atatürk'ün ulus tanımı üç öğeeye dayanıyordu: Ortak tarih, ortak dil (ana dil değil), ortak kültür...

Elbette ki ırk ve din birliği de varsa, ulusal bağların daha g¼çlü olabileceğini söyleyebiliriz. Ama bunlar, Kemalist ulusçuluğun “olmazsa olmaz” koşulları değildir.

PKK kimi temsil ediyor?

Kimi ve ne ölçüde temsil ettiği sorusu çok önemli...

PKK eğer Türkiye’de yaşayan Kürt kökenli yurttaşların çoğunluğunun duygu ve düşüncelerini dile getiriyorsa... Devlet bir yandan şiddet eylemlerine karşı koyarken, öte yandan da eylemcilerin istemleri yönünde adımlar atmak zorundadır.

Ama durum öyle değilse... Yani PKK, ancak bir azınlığın ve bu arada bazı dış güçlerin temsilcisi ise iş değişir. O durumda, PKK’nın istemleri doğrultusunda politikalar saptamak, Kürt kökenli çoğunluğu silahlı bir azınlığın ellerine teslim etmek demek olur.

“Demokratikleştirelim” derken, kitleleri tümünden korku ve baskının egemenliğine bırakmak olur. Dış güçlere hizmet etmek olur.

Sorun, bölgenin kötü koşullarından kaynaklanan bir sorun mudur? Yoksa bir “Kürt sorunu” mudur?

Eğer sorun etnik kökenli ise, niçin bölgeden göç eden Kürt kökenli yurttaşlarımızdan hemen hiçbirisi Kuzey Irak’taki “Kürt devleti”ne sığınmıyor?

Niçin kendisi ile aynı kültürel kimliğe sahip olan insanlarla birlikte olmayı seçmiyor da İstanbul’a, İzmir’e, Ankara’ya, Adana’ya gidiyor?

Eğer bunalım etnik kimlik üzerindeki baskıdan kaynaklanıyorsa, bu baskı Şırnak’ta mı daha fazladır, yoksa, kendinden farklı kültürel kimliklere sahip insanların yoğun bulunduğu İstanbul’da mı?..

Niçin, kuşaklar boyu İç Anadolu’nun kırsal kesiminde toplu halde ya da büyük kentlerde dağınık olarak yaşayan milyonlarca Kürt kökenli yurttaş silaha sarılmadı, bunalım yaşamadı?

Evet, sorun “etnik”tir ama geniş kitleler için değil, PKK ve bir avuç Kürt oluşumu için !..

Kürt kökenli kitleler ise, “gerçek” ve “demokratik” temsilcilerini bekliyorlar!..

PKK’nın gölgesindeki bir siyasal partiyi Türk demokrasisi taşıyamaz. Çözümü dış güçlerin desteğinde arayan bir partinin, içerde yeterli demokratik destek bulamayacağını kavramak gerekir. Aynı anda hem silaha hem de demokrasiye evet denemeyeceğini anlamak gerekir. PKK şiddetine onay vermenin, şiddete karşı daha büyük şiddet kullanılmasını meşrulaştıracağını düşünmek gerekir.

Kendi azınlık değerlerine sayđı isteyenlerin, çoğunluğun değerlerine öncelikle sayđı göstermesi gereği unutulmamalıdır.

Dışarıda Türkiye’ye karşı düşmanlıklar oluşturulmaya çalışılınca, içerde sağlanabilecek demokratik dostluklar yitirilir.

Ve yalın gerçek sonunda gözler önüne serilir: Ya silahı seçeceksiniz ya demokrasiyi!

Çözümü ya içerde arayacaksınız ya dışarıda!

Devlet de kararını vermeli, Kürt kökenli aydınlarımız da.

Devlet kesin bir çizgi çekmeli: "Tek bayrak, tek vatan, tek resmi dil!" Ve buna ters düşmeyen her türlü çözüm önerisinin özgürce tartışılmasına ve gerektiğinde yaşama geçirilmesine razı olmalı.

Güneydoğu insanını temsil etme iddiasında olanlar da PKK'nın gölgesinden kurtulmalılar. Ve çözümü dışarıda değil, Ankara'da aramalıdır.

Gerçekçi olmalılar.

Türk demokrasisinin, PKK'nın Meclis'te temsilci bulundurmasına gereksinmesi yok. Ama PKK'dan soyutlanmış olan temsilcilere gereksinmesi var.

"Güneydoğu sorunu" dersek "gerici" oluyoruz; "Kürt sorunu" dersek "ilerici"...

İlericilik insanları bölmekten değil, bütünleştirmekten geçer. Bölünen kolay yem olur. Avrupa feodal beyliklerinden ulusa geçmişti. Şimdi de uluslararası bir bütünleşme çabasında. Ama "yeni dünya düzeni"nin bazı güçlülere, kendileri bütünleşirken başkalarının bölünmesini çıkarlarına uygun buluyor. Kendilerinin önünde en büyük engel olarak "ulus-devlet"i buluyor. Ve de Atatürk'ü buluyor.

Etnik köken bir "alt kimlik"tir. Etnik kültür bir "alt kültür"dür.

"Ulusal kültür" alt kültürlerle çatışmaz; onların sentezinden oluşur. "Ulusal kimlik" de bir "üst kimlik"tir. Alt kimliklerle çatışmaz; onları kendi şemsiyesi altında bütünleştirir!

Etnik kimlik, çoğunlukla "ırksal"dır. Ulusal kimlik ise "kültür bütünlüğü"nü adır, bir "ırk bütünlüğü"nü değil...

"Ben Kürt kökenli Türküm" dediğiniz zaman, bir çelişkiye düşmüş olmazsınız. Sadece kişiliğinizin iki ayrı boyutunu vurgulamış olursunuz!

"Kürt sorunu" demeyi ilericiliğin gereği sayanlar var.

Eğer Kürt kökenli yurttaşlarımız "ezilen bir halk" ise... Yani Kürt kökenlilere Türkiye'de "ikinci sınıf insan" muamelesi yapılıyorsa; bazı yurttaşlarımız sırf Kürt oldukları için belirli görevlere gelemiyorlarsa; herkese açık olan kapılar Kürtlere kapanıyorsa... Elbette ki, sorun bir "Kürt sorunu"dur.

Peki öyle mi?

Devletin sunduğu hizmetlerden yararlanamıyorlar mı? Kamuda görev almaya veya o görevlerde yükselmelerine engel mi olunuyor, bir ayırımı mı uğruyorlar?

Eğer Kürt kökenli yurttaşlarımız "ezilen bir halk" ise, yani ağa Türk, ırgat Kürt ise; işveren Türk, işçi Kürt ise; varlıklılar Türk, yoksullar Kürt ise... Ya da seçenler Kürt, seçilenler Türk ise... Elbette ki sorun, bir "Kürt sorunu"dur.

Türkiye'de mesleklerin ve servetlerin paylaşımı etnik kökene göre de biz mi farkında değiliz acaba?

TBMM'deki Kürt kökenlilerin oranının, Türkiye'deki Kürt kökenlilerin oranının yaklaşık iki katı olduğunu bilmeyen mi var? Kürt kökenli yurttaşlarımızın çok azınlıkta kaldığı birçok yörenin Kürt kökenli belediye başkanları tarafından yönetildiği bir sır mı?

Eğer "sorun" bir "kimlik çatışması"ndan kaynaklanıyor ise Güneydoğu'yu terk eden Kürt kökenli yurttaşlarımız niçin kalkıp İstanbullara geliyorlar da burunlarının dibindeki Kuzey Irak'a, yani kendi kimliklerinin devletleştiği bir ortama gitmiyorlar?

"Güneydoğu sorunu" demek gericiymiş, "resmi ideoloji yanlılığı" imiş... "Kürt sorunu" derseniz, "ilerici" oluyormuşsunuz...

İrkçi ayrımcılık ne zamandan beri "ilericilik" oluyor?

Atatürk'ün kendi el yazısı ile kaleme aldığı "Medeni Bilgiler" kitabı, "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir" tümcesiyle başlar.

Bu mudur yeniden tanımlanması gereken?

Atatürk için "Türk", bir ırkın ya da bir etnik kesimin adı değildir. Bu topraklar üzerinde yaşayan insanların, hangi etnik kökenden olurlarsa olsunlar, ortak adıdır. Yirmi etnik kimliğin üzerindeki bir şemsiyedir, bir "ortak kimlik"tir.

Bu mudur yanlış olan?

Üstelik, Anadolu'da yaşayan insanlara Türk adını koyan da Atatürk değildir; daha 13. Yüzyıldan başlayarak Avrupalılardır!

Cumhuriyet'i mi yeniden tanımlamalıyız, yoksa tanımına ters düşenleri mi Cumhuriyet'in yönetiminden ayıklamalıyız?

İşte asıl sorun budur!

Sorunun sorumluluğu ve utancı da, ciğeri kediye emanet edenlere düşer. Bun cehaletten mi, gafletten mi, ihanetten mi yaptıkları da çok fark etmez!..

Geleceği, "ikinci Cumhuriyet" ihanetini, Atatürk daha Cumhuriyet'i kurarken öngörmüş gibiydi. Söylev'deki şu bölüm çok anlamlı ve düşündürücüdür:

"Gelecek kuşakların, Cumhuriyet'e hiç acımadan saldıranların başında cumhuriyetçiyim diyenlerin yer aldığını gördükleri zaman şaşacaklarını hiç sanmayınız! Tersine, Türkiye'nin aydın ve cumhuriyetçi çocukları, böyle cumhuriyetçi geçinmiş olanların gerçek düşüncelerini irdeleyip saptamakta hiç de zorluk çekmeyeceklerdir."

Güneş balçıkla sıvanmaz ama sıvamak çabası içinde balçığa bulanmış olanlar da güneşi göremezler. Göremeyince de yok sanırlar!..

Terörizme karşı ne yapmalı?

Artık herkesin "terör" olarak nitelendirdiği "siyasal amaçlı şiddet" in kuralları ve amaçları bellidir.

Çocuk, kadın, yaşlı, silahsız ve savunmasız insanlar niçin acımasızca öldürülür?

Tek tek insanlara ve bütün olarak da topluma dehşet salmak için.

Bireyler korkutulur; ihbar etmesinler, haraç versinler, yardım yapsınlar diye... Toplum korkutulur; "bu işin sonu yok, isteklerini yerine getirelim de huzur bulalım" düşüncesi egemen olsun diye...

Yapılan "vahşet" in adına "silahlı propoganda" demeleri boşuna değildir.

TV'leri, radyoları, gazeteleri ile basın "acımasız eylemleri" ne kadar büyütürse bu propagandaya o ölçüde hizmet etmiş olur. "Ülke yangın yerine döndü" gibi manşetler, sadece o yangının daha da büyümesine katkı yapar. Daha acımasız eylemlerin yapılması özendirilmiş olur. Terörist yüreklenir. Halkta panik başlar. Güvenlik güçleri, "Acaba sonuç alamayacak mıyım?" kuşkusuna düşer.

Ne yapmalı?

Çok açık...

Önce, çok geniş bir uzlaşma ile, "temel ilkeler" saptanmalı. Sonra da, Öcalan ve yandaşları ne yaparlarsa yapsınlar bu ilkelerde hiçbir değişiklik olmayacağı "inancı" yaygınlaştırılmalı...

"Tek yurt, tek bayrak, tek resmi dil !"

Bu çerçeve, toplumdaki demokratik güçlerin büyük çoğunluğu tarafından "asgari müşterek" olarak kabul edilmelidir.

Hangi siyasal iktidar gelirse gelsin, bu "temel" den ödün verilmeyeceği kararlılığı gösterilmelidir.

Ne bölge halkının ne de sivil ya da üniformalı "kamu görevlisi" nin kafasında, "acaba" ile başlayan sorulara yer kalmamalıdır.

İnsanlar "güçlü" ve "kararlı" olana yönelirler.

Elbette ki devlet teröristten çok daha güçlüdür. Ama gücün üstünlük sağlayabilmesi, kararlı olmasına bağlıdır.

O zaman kitleler de, kamu görevlileri de hesaplarını buna göre yaparlar. PKK'lılar da...

Niçin "tek yurt, tek bayrak, tek resmi dil?"

Çünkü bu çerçeve, bu topraklar üzerinde yaşayan insanların "ortak yararı" dır.

Çünkü bu, yaşadığımız günleri mumla aratacak bir "kardeş kani" selinin akmamasının ön koşuludur.

Güneydoğu'yu "federe" ya da "bağımsız" devlet yaparsanız, yurdun her köşesine dağılmış milyonlarca Kürt kökenli yurttaş ne yapacaksınız?

Kürtçeyi de ikinci "resmi dil" sayarsanız; başka etnik kökenlerden gelmiş olanlara ne diyeceksiniz? "Sizin sayınız az, üstelik teröre de başvuruyorsunuz" mu diyeceksiniz?

İnsanları birbirlerine bağlayacak ortak yanları, "ortak kültür"ü güçlendirmek yerine farklılıkları kurumlaştıran Yugoslavya'nın düştüğü acıklı halden çıkarılacak hiç mi ders yok?

Ama "tek yurt, tek bayrak, tek resmi dil" çerçevesi içindeki her demokratik çözüme de açık olmalıyız.

Örneğin, yerel yönetimlerin “yerel hizmetlerde tam yetkili” kılınmasını, zaman yitirmeden sağlamalıyız. İnsanların kendi sorunlarını kendilerinin çözmesi, hem katılımcı demokrasinin gereğidir hem de sorunların çözümü konusunda başkalarını suçlamamalarının ön koşuludur.

“Kulluk”tan “yurttaşlığa” geçmenin de belki en kısa yoludur.

PKK’ya karşı izlenecek yolda “toplumsal uzlaşma” ve “kararlılık” sağlanması, bu savaşımın “olmazsa olmaz” koşulu olarak çok önemli... Ama elbette ki yeterli değil.

Savaşım üç cephede birden yapılmak zorunda: Silahlı saldırıyı en aza indirmek için... Dış desteği en aza indirmek için... İç desteği en aza indirmek için...

Silaha silahla karşılık vereceksiniz. Dıştaki desteklerine karşı gerekeni yapacaksınız. İçteki desteğini en aza indirmeye çalışacaksınız.

İç ve dış desteklerini kurduğunuz ölçüde PKK da biter. Ama o noktaya ne kadar yaklaşırsanız yaklaşın; “silahlı eylem”i teröriste “çok pahalıya mal etmek”, terör ile savaşta başarının ilk ve ön koşuludur.

Silaha silahla karşılık verirken başarı beş etkene bağlı.

Bir, terörist ile savaşacak güvenlik güçlerinizin bu iş için, özel olarak ve teröristten daha iyi eğitim görmüş olmasına; iki, savaşın niteliğine uygun, yeterli silah ve donanıma sahip bulunmasına; üç, haberalma örgüt ya da örgütlerinizin yaygınlığı ve etkililiğine; dört, gerek haberalma gerekse silahlı güçlerinizin kullanımındaki eşgüdümün iyi sağlanmasına...

Ve son olarak; kitlelerin ve öncelikle teröre karşı savaş verenlerin psikolojik açıdan gereği gibi hazırlanmasına. Yani, verilen savaşın haklı ve kaçınılmaz olduğu; yıllarca sürse de, çok kan dökülse de buna katlanmaktan başka çözüm bulunmadığı inancının yaratılmasına.

İlk dört etkendeki gereklerin yerine getirilmesi devlete bağlıdır. Özellikle de hükümet, güvenlik güçleri ve MİT’e...

Ama, en azından onlar kadar önemli olan, beşinci yani psikolojik etkenin sorumluluğu, siyasal partilerden basına, bilim adamlarından kaymakamına kadar, hemen herkese düşer.

“Güneydoğu sorunu”nu elbette ki dış güçler yaratmadı. Ama dış güçlerin etkili desteği olmadan PKK’nın varlığını sürdürmesi zordur. Uzak ve yakın “hasım”larımız, var olan bir “yara”yı kaşımakta, kabuk bağlamasını önlemeye çalışmaktadırlar.

Alın İngiltere’yi, Türkiye’nin coğrafi konumuna yerleştirin. Komşuları denizler değil, İran, Irak, Suriye, Ermenistan, Yunanistan olsun. Bakın IRA terörü bugünkünün on katına çıkıyor mu, çıkmıyor mu?

İspanya istediği kadar bölgelere özerklik vermiş, Bask sorunu için demokratik çözümleri uygulamaya koymuş olsun. Fransa sınırın ötesindeki tutumunu değiştirmeseydi, ETA’ya destek verseydi, Bask terörü bir ölçüde olsun azalabilir miydi?

Terörün dış desteklerine karşı, ikiye ayırarak savaşım vermek zorunluluğu var.

Bazı Orta ve Batı Avrupa ülkeleri; PKK’nın örgütlenmesine, propogandasını yapmasına, yandaş toplamasına ve en önemlisi, parasal kaynak sağlamasına göz yumuyorlar. Hatta bazen yardımcı oluyorlar.

Bilinen yakın komşularımız ise doğrudan ve açık destek veriyorlar. PKK’yı barındırıyor, bilgilendiriyor, silahlandırıyor, gerektiğinde eğitiyor, yönlendiriyor ve koruyorlar.

Birinci kesimdeki ülkelere karşı yapılması gerekenler ile ikinci kesimdekilere karşı yapılması zorunlu olanlar elbette ki farklı.

Güneydoğu'ya yönelik demokratik adımlar bir yandan, PKK'nın yaptığı vahşetler öte yandan; bazı Batılı ülkelerin tutumları değişebilir. Ama her iki konudaki gelişmeler de günü gününe, bıkmı usanmadan, Batı basınının ve yönetimlerinin gözüne sokulmalıdır.

Batı'ya karşı kullanılacak başka bir silah da elbette ki büyük ihalelerdir.

Yakın komşularımıza gelince.

Onları caydırmanın tek yolu; PKK'ya verdikleri desteğin kendilerine çok pahalıya mal olacağını göstermektir. Ve bunun için, gereken riskleri almaktır.

O riskler, siyasal, ekonomik ve hatta askeri olabilir.

Türkiye'nin "düşman komşularını yola getirmek" için ödeyeceği bedel, o desteğin sürmesi nedeniyle, bugün ödemekte olduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal bedelin yanında küçük kalacaktır.

Eğer elde etmek istediğimiz bir şeyler varsa, bunun bedelini ödemeye de hazır olmalıyız!..

İç desteğin azalması ise bölge koşullarının değişmesine bağlı.

Korku ve işsizliğin azalması, umutun gelmesine bağlı. O da zaman ister.

Ama zamana bırakılmayacak konu; PKK'nın parasal kaynaklarını kurutma konusudur. Para kesildikçe, PKK'nın damarlarındaki kan da kesilmiş olacaktır.

Diyarbakır'dan İstanbul'a kadar "haraç ağı" nı çökertmek; PKK'ya karşı silahlı savaş vermekten çok daha kolay, çok daha az tehlikeli, buna karşılık çok daha verimli ve etkili bir yoldur.

Üstelik, para toplayanlardan hareketle, tüm örgüt ağı ortaya çıkartılabilir.

Her şey olanaklıdır.

Ama o olanakları harekete geçirecek olan "siyasal kararlılık" tır!..

Kafasındaki çözümü devlete silahla kabul ettirmeye çalışana, devlet de elbette silahla karşılık verecek. Ama asker-sivil, yaşlı-çocuk, erkek-kadın ayrımı yapmadan daha çok insan öldürmek nasıl ki çözümden uzaklaştırıyorsa; daha çok PKK'lı öldürmenin de soruna "temel" bir çözüm olmadığı belli.

Asıl çözümü, ellerinde silah ve kafalarında şiddet olmayanlar bulacaklardır.

"Sorun" un çözümü için dört farklı yaklaşım olabilir. Ve bir beşincisi de olamaz.

Birincisi, Güneydoğu'daki bazı illerimizin, bağımsız bir devlet oluşturmak amacıyla Türkiye'den ayrılmasıdır.

Böyle bir durumda, diğer yörelerde oturan Kürt kökenlilerin yurttaşlıktan çıkartılmaları ve sınır dışı edilmeleri için büyük bir kamuoyu baskısı olacağı açıktır.

İkincisi, gene aynı topraklar üzerinde bir "federe devlet" kurulmasıdır.

Aynı baskılar gene yapılacaktır. Zengin, sanayileşmiş yörelerden oraya kaynak aktarılmasına şiddetle karşı çıkılacaktır. TBMM ve hükümetteki "Kürt kökenli"lerin oranı çok düşecektir.

Yasalar izin verse bile, Türk tarafındaki “Kürt”lere karşı , giderek artan boyutlarda bir ayrımcılık uygulanacaktır.

Üçüncüsü, toprakların siyasal ayrımı söz konusu olmadan, Türkiye’deki Kürt kökenli olanlara “özel haklar” tanınmasıdır. Örneğin, eğitimin Kürtçe yapıldığı okulların açılmasına olanak verilmesidir. Tıpkı İstanbul’daki Rum okulları gibi...

Bunun bir tür “azınlık konumu” olacağı açıktır. “Kürt”lerin kültürel açıdan tüm hakları ve olanakları olacaktır ama kamu ve özel kesimde yükselebilmeleri, yönetici konumlara gelebilmeleri çok zorlaşacaktır. İnsanlar bakkalını, doktorunu, avukatını, partisini, belediye başkanını seçerken “biz ve onlar” ayrımı yapmaya başlayacaklardır.

Dördüncü yaklaşıma gelince...

Bu, Türkiye toprakları üzerinde yaşayan herkesin, kökenine bakılmaksızın aynı haklara sahip olmasıdır. Kültürel kimlik üzerindeki baskıların tamamen kaldırılmasıdır.

Yerel hizmetlerdeki yetki ve sorumluluğun, seçilmiş organlara bırakılmasıdır. Bu modelde “vali” ve benzeri “merkezi hükümet temsilcileri”nin yetkileri elbette ki sınırlı olacaktır. O sınıra da toplumun ortak çıkarı ve eşgüdüm belirleyecektir.

Bu yaklaşım içinde; isteyen Lazca, isteyen Boşnakça, isteyen Zazaca, isteyen Kırmancı, isteyen Sorani yayın yapabilir. İsteyen, istediği dili öğrenmek için kurs açabilir.

Ama bunları devlet yapamaz.

Çünkü devlet, toplumu oluşturan kültürel mozaik içinde ayırım yapamaz. Birisinin sayısı daha fazla ve şiddete başvuruyor diye, ona ayrıcalık tanıyamaz.

Zaten bütün dünyada terör uzmanlarının bildiği bir gerçek var: “Hiçbir ödün teröristi tatmin etmez!”

PKK propagandasının Türkiye’de açıktan yapılabildiğini kim yadsıyabilir? PKK’nın temsilcisi niteliğindeki bazı milletvekillerinin, ülke ülke dolaşip Türkiye aleyhine çalıştıkları yalan mı?

Kimse kendini aldatmasın.

Silahlı savaşımın tırmandığı bir ortamda demokrasi gelişemez. Tam tersine, demokrasinin olanaklarından teröristlerin ve destekçilerinin yararlandıkları duygusu giderek kitlelere yerleşmeye başlar. Ülkeyi yönetenler de kitlelerdeki bu tepkinin etkisinden sıyrılamaz olurlar. Teröre karşı, canını tehlikeye atarak silahlı savaşım verenlerde zaten doğal olarak var olan bu duygu, giderek belirleyici olmaya yüz tutar.

Terör ilerledikçe demokrasi geriler.

Kürt okumuşları eğer daha çok demokrasi istiyorlarsa bunun gereğini yapmak zorundadırlar. En azından kadınlara, çocuklara, bebeklere, yaşlılara, silahsız insanlara, savunmasız sivillere yönelik vahşete karşı çıkmak zorundadırlar. Hem de lafı gevelemeden, açıkça, yüreklice...

Tarihten ders almalıdırlar.

Kurtuluş Savaşı’nda Mustafa Kemal’in değil, İngilizlerin yanında yer alan Kürt okumuşlarının hatasına düşmemelidirler!

Uluslararası Af Örgütü, PKK eylemlerini “son derece vahşi cinayetler” olarak değerlendirdi.

Ama Kürt kökenli okumuşlardan ne bir ses ne bir nefes...

Ya o eylemlerde bir "haklılık payı" buluyorlar ya da korkuyorlar. Her iki olasılıkta da "daha çok demokrasi" istemeye hakları var mı?

BATI AVRUPA VE ABD

Avrupa Birliği Kemalistleri hiç sevmiyor. Kemalistlere karşı çok yoğun saldırıları oluyor. Gerçi her seferinde "tükürdüklerini yalayarak" geri adım atıyorlar ama nedendir bu korku, bu husumet?

Batı'nın büyük devletleri, Kurtuluş Savaşı döneminden itibaren, Kemalizm'in kendileri için yarattığı tehlikenin bilincinde idiler. Bugün Ortadoğu'nun çağdışı krallıklarını, şeyhliklerini kendi çıkarlarına uygun görenler; o günlerde de Vahdettin'i destekliyorlardı.

Batı, Atatürk'ten sonra devrimin yaşayabileceğine inanmıyordu. "Tek engel" ortadan kalkınca devrim çökecek ve Batı Lozan'da verdiklerini birer birer geri alacak beklentisi yaygındı. Batı'nın en büyük umudu da, Türkiye'deki "gerici güçler"di. Yani Atatürk'ü, ölümünden sonra, bizzat kendi ulusunun reddetmesiydi!

Batı Atatürk'ü istemedi, çünkü çıkarlarına aykırı idi. Ama bükemediği eli öpmek zorunda kaldı... Zamanın İngiltere Başbakanı, kendi parlamentosunun önünde, çaresiz bir itirafta bulunacaktı:

"Böyle bir dahi ancak yüz yılda bir çıkar, o da bize rastladı..."

Atatürk, Batı'nın desteğini alarak batılılaşma yolunda adımlar atmadı; tersine, Kemalizm bir anlamda "Batı'ya karşı batılılaşma" anlamı taşıdı. Ama bu noktada, Atatürk'ün "batılılaşma"dan ne anladığını iyi görmek gerekir. Daha 1923'te şöyle diyordu:

"Biz Batı uygarlığını, bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz. Onda iyi olarak gördüklerimizi kendi bünyemize uygun bulduğumuz için, dünya uygarlığı seviyesi içinde benimsiyoruz... Ülkeler çeşitlidir fakat uygarlık birdir ve ulusun ilerlemesi için de bu tek uygarlığa katılması zorunludur. Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklaması, Batı'ya karşı elde ettiği zaferlerden çok gururlanarak, kendisini Avrupa uluslarına bağlayan bağları kestiği gün başlamıştır. Bu bir hata idi, bunu tekrar etmeyeceğiz... Türkler bütün uygar ulusların dostlarıdır..."

Peki Türk Devrimi, acaba Fransız Devrimi'nin bir takliti midir?

Atatürk bunu da şöyle yanıtlıyor:

“Fransız Devrimi bütün dünyada özgürlük düşüncesini estirmişti. Ama o tarihten beri insanlık ilerlemiştir. Türk demokrasisi Fransız Devrimi’nin açtığı yolu izlemiş ama kendine özgü seçkin özelliği ile gelişmiştir. Çünkü her ulus, devrimini toplumsal hal ve durumuna, düzenin değiştirilmesi ve devrimin oluş zamanına göre yapar... Her ne kadar ulusların ve demokrasilerin işbirliği yapmaları gerekli ve olası ise de, işbirliği ancak bir tek amaçla, yani barışa yönelikse gerçekleşir ve yararlı olur...”

Atatürk, “Neue Freie Presse” muhabirinin bir sorusunu yanıtlarken de, Batı Avrupa’ya bakış açısını şöyle özetliyordu:

“Bizi aşağı olmaya mahkûm sayan Avrupa bununla yetinmemiş, yıkılışımızı hızlandırmak için ne gerekiyorsa onu yapmıştır... Biz ulussever, gözleri açık adamlarız. Gözlerimizi her gün daha da açıyor, içte ve dışta olup bitenleri görüyoruz. Ulusumuzun uygar uluslarla ilişkilerini kolaylaştırmak yararımızın gereklerindedir...”

Atatürk’ün kafasında olan, aslında “batılılaşma” değil, “uygarlaşma”dır. Üstelik, kendi ulusal değer ve özelliklerimizi koruyarak...

Atatürk ne yabancı sermayeye karşı olmuştur, ne de başka uluslarla işbirliğine... Ama, her konuda olduğu gibi, bu konularda da vazgeçilmez bir önkoşulu vardır: toplumun otak yararı ve eşitlik!

Yabancı sermayeye evet; ulusal çıkarların ve bağımsızlığın zedelenmemesi koşuluyla!

Kemalizm Batı’nın desteği ile değil, Batı’ya karşın bir uygarlaşma hareketidir.

ABD “servis”leri Atatürk’e niçin düşman?

Bunun dört temel nedeni var.

Birincisi:

Laik-demokratik Kemalist model, “ihraç” etmeye elverişli değildir. Türkiye’nin toplumsal kültürel altyapısına sahip bulunmayan İslam ülkeleri bu modeli uygulayamazlar. “İlimli İslam” ile bütünleşmiş, yarı çağdaş bir Türkiye, ABD çıkarlarına daha uygundur!

İkincisi:

Kemalizm’in temelinde ulusal birlik ve tam bağımsızlık ilkeleri vardır. Bu ise, ABD’nin ve genel olarak Batı’nın çıkarlarına terstir. Türkiye ne yıkılmalı, ama ne de bağımsız hareket edebilecek kadar güçlenmelidir. Türkiye, Ortadoğu’da büyük bir güç olmamalıdır!

Üçüncüsü:

Türkiye’nin Kürtlere özerklik vermesi, giderek federasyonu peşinden getirir. Bir adım sonrası ise, komşu devletlerin de parçalanması ile, “bağımsız” bir Kürt devletinin oluşturulmasıdır. Her zaman ABD’ye muhtaç böyle bir devlet, Amerikan çıkarları açısından en iyi çözümdür. Ama bu formülün uygulanabilmesi için ilk koşul, Türkiye’de Atatürk’ün ve ilkelerinin yıkılmasıdır!

Dördüncüsü:

Yeni dünya düzeninde, uluslararası sermayenin karşısında kalan tek engel “ulusal devlet”tir. Türkiye’de Atatürk yıkılmadan ulusal devletin yıkılmayacağı ise bir gerçektir!

KEMALİZM KÖHNEDİ Mİ?

Kemalizm toplumsal tabanını yitirdi mi? Kemalizm eskidi mi?

Hayır!

Kemalizm'i yeniden güncelleştiren koşullar, toplumsal tabanının daha da genişlemesi sonucunu verdi.

Mumcu'nun arkasından ayakları ya da düşünceleri ile yürüyen milyonlarca insanımızın duyarlılığı bunun kanıtıdır. Sol (!) partiler sinek avlarken, gençlerin Kemalizm'le ilgili toplantıları saatlerce ayakta izlemeleri bunun kanıtıdır. Az okuyan, hele ciddi şeyleri hiç okumayan bir toplumda Kemalizm'e saldırılara bilimsel çaba ile yanıt vermeye çalışan bir kitabın üç ayda üçüncü baskısını yapar noktaya gelmesi, bunun kanıtıdır.

Çünkü tarih Lenin'i değil, Mustafa Kemal'i haklı çıkardı.

Çünkü, yitirme tehlikesi baş gösterince, Türk toplumu Kemalizm'in kendisine kazandırdıklarının anlam ve önemini bilincine varmaya başladı.

Anlamsız ve yanlış bir "slogan Atatürkçülüğün" yerini; somut gereksinmelere yanıt veren, duygulara değil akla seslenen Kemalizm alır oldu.

Kemalizm'in 1920'ler Türkiyesini çağa taşıyan temelleri attığına kuşku yok. Ama acaba, dünya ve Türkiye bunca yıllık bir değişim geçirdikten sonra, yeni bir yüzyılda Kemalizm geçerliliğini koruyor mu? Hiç değilse bazı ilkelerinden vazgeçmek zamanı gelmiş midir?

Kemalist ulusçuluk, ulusların eşitliğini ve özgürlüğünü savunur. Ulus kavramına ne "ırk" ne de "din" öğelerini sokmuştur; ulusu "ortak geçmiş, ortak dil ve ortak kültür" temeline dayalı bir olgu olarak tanımlamıştır. Etnik milliyetçiliğin yarattığı vahşetlerin ve ıstıraplı bölünmelerin yaşandığı; aynı ırktan ve aynı dilden insanların, din ya da mezhep farklarından dolayı birbirlerini öldürdükleri bir dünyada... Ve üzerinde 17 dilin konuşulduğu, 28 uygarlığın mirasçısı bir Türkiye'de... Acaba Kemalist "Ulusçuluk" eskimiş midir?

Kemalist Cumhuriyetçilik, özgürlükçü, sivil toplumcu, katılımcı bir demokrasi anlayışını içerir.

Baskı rejimlerinin yıkıldığı, en ileri toplumların "katılımcı demokrasi" ile yönetildikleri bir dünyada... Ve Atatürk'ün oluşturduğu sivil toplum örgütlenmelerinin devletleştirildiği, demokratik kültürün gerilediği, katılımın zorlaştırıldığı bir Türkiye'de... Acaba Kemalist "Cumhuriyetçilik" eskimiş midir?

Kemalist laiklik, dine saygılı ama dinin siyasete karıştırılmasına karşıdır. Aklın ve bilimin ışığında sorunlara çözüm arayan bir toplum; akla ve bilime dayalı bir "milli eğitim" öngörür. Bazı kuşakların demokrasinin, bazı kuşakların ise bir din devletinin gereklerine göre yetiştirilmesine karşıdır.

Aklın ve bilimin ışığında ilerleyen toplumların geliştiği, köktendinciliğin tutsağı olanların karanlıkta kaldığı bir dünyada... Ve bir din devleti kurmak, toplumu yeniden Ortaçağ karanlığına çekmek isteyenlerin giderek seslerini yükselttikleri; laik eğitim gören kuşakların karşısına şeriatçı kuşakların çıkarıldığı; milli eğitimden içişlerine kadar, devletin şeriatçı işgaline uğramaya başladığı bir Türkiye’de... Acaba Kemalist “Laiklik” eskimiş midir?

Kemalist halkçılık, sınıfsal ayrıcalıkları reddeden, seçkinciliğe karşı çıkan, toplumsal düzende emeğe öncelik tanıyan bir “toplumculuk” anlayışını yansıtır.

Demokrasilerin emek-sermaye dengesine dayandığı; demokratik toplumcuların emeği “en yüce değer” ilan ettikleri bir dünyada... Ve emeğin, anayasa zoru ile, siyaset meydanının dışında bırakılmaya çalışıldığı bir Türkiye’de... Acaba Kemalist “Halkçılık” eskimiş midir?

Kemalist devletçilik ekonomide özel kesime karşı olmayan, hatta destek olan, ama toplum yararının gerektirdiği durumlarda devletin devreye girmesini ve kıt kaynakların akılcı kullanımını devletin gözetmesini öngören bir temel üzerine oturtulmuştur.

Acımasız bir ekonomik rekabetin yürürlükte olduğu, bazı büyük devletlerin bile, ulusal ekonomiyi korumak için, teknoloji üretimine doğrudan destek vermek gereğini duyduğu bir dünyada... Ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının ulusal düzeyde yaşamsal sorunlar yarattığı, dünyada gelir dağılımı en bozuk on ülke arasında yer alan bir Türkiye’de... Acaba Kemalist “Devletçilik” varlık nedenini yitirmiş midir?

Kemalist devrimcilik, eskimiş kurumları değiştirip, çağın gereklerine uygun yeni kurumlar oluşturma gereksinmesinden doğmuştur. Koşullar değiştikçe, aklın ve bilimin ışığında sürekli yenilenmeyi, en ileri çözümleri bulup uygulamayı öngören bir sürekli devrim anlayışına sahiptir.

Koşulların çok hızlı değişip, kurumların hızla eskidikleri bir dünyada... Ve son elli yılını Kemalizm’e karşı olan, Atatürk’ün adını ağızlarından düşürmeden Atatürk’e ihanet eden iktidarların egemenliğinde geçiren; bazı kurumlarına egemen olan zihniyette 1930’ların bile gerisine düşen bir Türkiye’de... Acaba Kemalist “Devrimcilik” eskimiş midir?

Bu soruların her birinin yanıtını, teker teker, herkes kendi vicdanında vermelidir!

Atatürk “diktatör” müydü?

Atatürk döneminde niçin demokrasinin tüm kurum ve kuralları yoktu?

Olamazdı da onun için...

Fransız devriminden yarım yüzyıl sonra bile, Fransız işçisinin oy hakkı var mıydı? Amerikan devriminden bir buçuk yüzyıl sonra bile, ABD’de ırklar arasında tam bir hukuksal eşitlik sağlanmış mıydı?

Atatürk bir ortaçağ toplumundan yola çıktı. Cumhuriyet’i kurduktan sonra 15 yıl yaşadı. Ve sınıf-cinsiyet-ırk-din ayrımı olmadan, tüm yurttaşlar arasında hukuksal eşitliği, o inanılmaz kısa süreye sığdırdı.

Bilim her olguyu kendi koşulları içinde değerlendirir.

Atatürk yönetimi, kendi koşulları içinde, olabilecek en demokratik yönetimdi. Ve bu açıdan, Türkiye’nin bugünkü yönetiminden daha demokratikti!

Sağdan ve soldan (!) en aşğılık saldırıların üzerinde yoğunlaştığı bir “diktatör”ü (!) en içten saygı ve sevgilerimle anıyorum!

KEMALİZM ENGELİ

Kemalizm kimlere, hangi hedeflerde engel? Saldırıları kimlerden geliyor?

Bir din devleti kurmak isteyenlerin önündeki en büyük engel Kemalizm...

Türkiye’yi etnik kökenlere göre parçalamak isteyenlerin önündeki en büyük engel Kemalizm...

Ve “**yeni mandacı**” numaracı cumhuriyetçilerin önündeki en büyük engel gene Kemalizm.

Niçin Atatürk değil de Kemalizm?

Çünkü Atatürk’le baş edemeyeceklerini anlayanlar, hedef olarak kendilerine Kemalizm’i seçtiler...

Ve Türkiye’yi bu duruma, “**Atatürk’e evet ama Kemalizm’e hayır**” diyenler getirdi.

Bizim niçin Kemalist olduğumuz belli.

Türkiye’de bir din devleti ya da etnik farklılıklara dayalı bir devlet kurmak peşinde olanların neden Kemalizm’e karşı oldukları da belli.

İnanca dayalı olduğu ölçüde, her iki tutuma da saygı duymak gerekir...

1950’lerden bu yana bir karşı devrim yaşıyoruz. Aslında bu doğal bir olay. Türkiye’de siyasal kutuplaşma giderek belirginleşiyor. Bu kutuplaşmada, birinci kesimde, “**Atatürk’e evet, Kemalizm’e hayır**” diyenler var. “**Atatürk’e evet, çünkü bu ülkeyi çok umutsuz bir anında kurtaran bir kahramandır. Kemalizm’e kısmen veya tamamen hayır...**”

İkinci kesimde, “**Atatürk’e de, Kemalizm’e de hayır**” diyenler var. Bunlar şimdi daha yürekli bir şekilde kendilerini ortaya koyuyorlar. Bu sağlıklıdır, eleştirmiyorum. Çünkü demokrasinin iyi

işleyebilmesi için seçmenin kime oy vereceğini iyi bilmesi gerekir. Bu nedenle, siyasal partiler kendilerini doğru tanımlamalıdır.

Üçüncü kesimde hem Atatürk'e, hem Kemalizm'e evet diyenler var. Türkiye'nin bugün karşı karşıya bulunduğu olumsuzlukların, bana göre, en büyük sorumlusu, **"Atatürk'e ve Kemalizm'e hayır"** diyen çizgi değil, **"Atatürk'e evet, Kemalizm'e hayır"** diyen çizgidir, çünkü Türkiye'nin son 40 yılına damgasını vuran siyasal çizgi, bu çizgidir.

Elbette her devrim karşıtını yaratır. Bir karşı devrim doğaldır. Bugün ulaştığımız noktada, konunun doğal olmayan yanı da var. Kimler saldırıyor Atatürk'e ve kurumlarına? Türkiye'de bir din devleti kurmak isteyenler saldırıyor. Bu tutarlıdır. Din devleti kurmak istiyorsanız, Atatürk'ü ve O'nun bu topluma kazandırdıklarını yıkmadan bunu yapamazsınız.

Başka kim saldırıyor?

Kürtçüler saldırıyor. Kürtler değil, Kürtçüler... Güneydoğu'yu Türkiye'den koparıp bir ırk devleti kurmak isteyenler saldırıyor. Bu da tutarlıdır. Atatürk'ü ve onun devriminin kurumlarını yıkmadan Türkiye'yi parçalayamazsınız, bir ırk devleti kuramazsınız.

Ama bir de ikinci cumhuriyetçi diye nitelendirilen, ne dinci, ne ırkçı gibi görünen bir kesim var. O kesim, Türkiye'yi daha çağdaşlaştırmak iddiasındaki bir kesimdir. Onların Atatürk'e saldırıları neden kaynaklanıyor?

Üç olasılık var:

Ya cehaletten kaynaklanıyor ki biz savlarının tarihe ters düştüğünü kanıtlarıyla gösteriyoruz. O zaman cehaletlerinin ortadan kalkması gerekir.

Ya gafletten kaynaklanıyor olabilir. Yani ya bilmemekten, ya görememekten kaynaklanıyor olabilir.

Ama ikisi de değilse, geri kalan olasılık ihanettir. Eğer insanlar bilerek ve görerek Atatürk'e ve devrimine saldırıyorsa, bunun altında ihanet aramak bizim hakkımız oluyor.

Gelecek için korkunuz var mı?

Hayır. Eğer devlet Atatürk düşmanlarına destek olmaktan vazgeçerse, benim geleceğe yönelik hiçbir kuşku, endişem yok. Çünkü ırmaklar tersine akıtılamaz. Tarihin gelişimi, Kemalizm ilkelerinin doğru olduğunu kanıtlar yöndedir.

Durum böyleyken siz bu toplumu yeniden karanlığa götürmeye çalışırsanız bu ancak yapay bir takım desteklerle gerçekleşir gibi görünür ama uzun vadede kesinlikle olamaz. Burada önemli olan, devletin Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlarına destek vermekten vazgeçmesidir. Vazgeçtiği takdirde hiçbir endişem kalmıyor.

Gençler önemli... Tarihte tek örnektir: Atatürk devrimini gençlere emanet etmiştir. Bana göre çok doğru hareket etmiştir. Herkesin, küçük çıkar hesapları içerisinde, devrimine ve onun ürünlerine ihanet edebileceğini düşünmüş ama gençliğin bu çerçevenin dışında kalacağına inanmıştır. Genç insan, kendisini toplumundan sorumlu hisseden insandır. Toplumun eski kurumlarına çıkar bağlarıyla bağlanmamış insandır. Eğer gençlerimiz bu sorumluluk duygusunun gereklerini yerine getirmek için

gerekli çabayı gösterirlerse geleceğimize çok güvenle, rahatlıkla, iyimserlikle bakabileceğimize inanıyorum ve bu uyanışı da görüyorum. 12 Eylül sonrasında gençlik bir ara ülke sorunlarından soyutlanmış gibiydi. Bir tür köşe dönmece ideolojisinin etkisinde kalmıştı. Hızla bu olumsuz konumdan çıkıyor. Siyasetten uzaklaştırılması istenmişti ve bu yönde bütün çabalar, devlet tarafından, sistemli bir şekilde gösterilmişti. Ama gençlik o olumsuz aşamayı, benim tahminimden çok daha kısa bir sürede geride bırakıyor ve çok hızlı bir biçimde bilinçlenip geleceğine sahip çıkmak için gereken çabayı gösteriyor. Gençlik bu çabayı gösterdikçe, göreceksiniz, toplumdaki olumsuzluklar da azalacaktır.